

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887.

Andra Kammaren.

N:o 17.

Torsdagen den 3 Mars

kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogs och bordlades för andra gången lagutskottets memorial och utlåtande nr 19 och 20.

§ 2.

Fortsattes öfverläggningen rörande *punkten 1* i bevillningsutskottets betänkande nr 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Enligt förut gjord anteckning lemnades ordet till

Herr Grafström, hvilken anförde: Om jag skulle följa det exempel, som gifvits af flere, ja, många af denna kammars ledamöter, skulle jag börja mitt anförande med att säga, att jag skall bliwa mycket kort och sedan hålla ett långt anförande, ty så hafva många gjort under de tre föregående dagarne. Särskildt påminner jag mig, att då representanten från Vexjö uppsteg i talarestolen, hans första ord voro "jag skall vara kort, mycket kort". Sedan vände han sig mot talaren å geflebänken och sade: "jag skall icke hålla så långt anförande som representanten från Gefle", och så talade han i ungefär 45 minuter eller ännu längre än denne talare. Jag vill icke lofva något, men jag skall försöka vara så kort som möjligt.

Med afseende å det anförande, hvarpå jag nu häntydt, får jag säga, att det var ett besynnerligt sätt att resonnera. Den ärade representanten kallade det en historik. Det första vilkoret för en sådan är dock, att den icke är ensidig, men hans anförande var i högsta måtto ensidigt. Det var, enligt mitt förmenande, hellre en målning, ehuru icke en sådan blomstermålning, hvarom den ärade representanten på göteborgsbänken herr Jöns Rundbäck påminde, utan en målning med grått i grått eller snarare grått i svart, ty han framlade en mängd förhållanden af beklaglig natur, hvilka alla han tillskref

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

frihandelssystemet under de sista 30 åren, och hvilka för vårt land skulle medfört svåra olägenheter. Jag vill icke uppehålla mig vid alla dessa olägenheter, som af honom uppräknades, ty de voro legio, men det är en bland dem, som jag särskildt fäst mig vid, såsom utgörande ett bevis på, att hans anförande alls icke var någon historik. Han påstod nemligen, att frihandelssystemet bland annat vore orsaken till den statsskuld, med hvilken vi nu laborera. Man måste medgifva, att då en så gammal och med riksdagsarbetet förtrolig man framträder med ett anförande, som han kallar historik, och hvari han förebrår den s. k. frihandeln vår stora statsskuld, men icke nämner ett ord om, huru denna statsskuld tillkommit, då måste man förlora allt förtroende för ett sådant tal. Dessutom gjorde detta anförande icke på mig ett intryck af någon historik, utan snarare af en Jeremias klagovisa. När den ärade talaren haft ordet i ungefär 45 minuter och försökt draga fram alla möjliga fel, hvilka han ville knyta vid detta system, som nu i 30 år egt rum i vårt land, tycktes han slutligen hafva fått en liten knyck af ånger i hjertat, ty han erkände, att icke *alla* de sorgliga förhållanden han fört till torgs uteslutande kunde läggas frihandelssystemet till last, men han åtrade också strax derefter detta uttryck och sade, att det *allra mesta* skulle dock ligga frihandelssystemet till last. När denne talare uppträdde på talarestolen, var det lätt att förutse, i hvilken rigtning hans tal skulle komma att gå. Så var deremot icke förhållandet, när den ärade talaren från Öland yttrade sig. Jag har många gånger med det största intresse åhört hans anföranden och i dem funnit skarpsinne och oveld samt benägenhet att låta fakta få vara fakta, men det anförande, han hade i går, kan jag icke inränga under samma kategori. Hvarifrån detta härleder sig, vet jag icke, men jag föreställer mig, att det måtte berott på denna tro, hvarom bevillningsutskottets herr ordförande talade i går, d. v. s. den protektionistiska tron, och det veta vi, att tron icke gerna vill hafva att göra med fakta. Äfven denne i allmänhet så klarsynte talare behagade inränga statsskulden bland de olägenheter, man hade att tillskrifva frihandelssystemet. Han nämnde icke detta ord, men då hela hans anförande gick ut derpå att tala om de 30 åren som förgått sedan systemets införande, och hans tal i öfrigt anslöt sig till det, som hörts från representanten från Vexjö, så är det klart, att äfven han ansåg denna statsskuld utgöra ett fel, som borde tillvitas frihandelssystemet. Ja, mine herrar, äfven denne talare brydde sig icke om att med ett enda ord vidröra eller uppvisa, hvarför och huru denna statsskuld tillkommit. Men dessutom var hans anförande behäftadt med ett stort fel, ty deri fans en bestämd motsägelse. Sedan han nemligen förklarar att detta trettioåriga system, som vi haft, varit orsaken till landets olyckor, talade han sjelf om, att han i fjor uppläst en lång lista på de näringar, hvilka enligt hans omdöme varit omgärdade med skyddstullar. Listan var ganska lång. Vi veta dessutom att vår tulltaxa har flera hundra rubriker för tullsatter, så att icke lär det vara möjligt att säga att vi verkligen hafva frihandelssystem; nej, vi hafva ett ganska fullständigt skyddssystem, med undantag af spannmålstullar. Jag har icke hört talas om att någon nu begärt ned-

sättning i redan varande tullar, eller velat i *den* rigtningen omändra vårt nu rådande system.

Jag kan icke annat än lifligt beklaga, att den ärade representanten för Ölands domsaga funnit lämpligt att vända sig mot städernas representanter, hvilka han uppenbarligen önskar se reducerade genom en ny vallag så, att *de* intet skola betyda gent emot landtrepresen-
tanternas önskade stora flertal.

Jag kan icke finna det annat än i högsta måtto beklagligt, att en representant, hvars ord gälla så mycket i denna kammare, har velat kasta ut ett sådant tvistefrö.

Emellertid då det myckna talet om, att endast det s. k. frihandels-systemet är orsaken till vår statsskuld, blifvit ganska dräpande tillbakavisadt af herr Dahn, och jag icke vill förlänga diskussionen med att upprepa hvad andra anfört, så inskränker jag mig till det sagda. För min del vill jag dock nu påminna om en omständighet, hvarpå hittills ingen annan talare, för så vidt jag kunnat höra, fäst kammarens uppmärksamhet. Under en följd af år blef, som bekant, riksdagsarbetet i icke ringa mån förryckt och infördt i ofta ganska bittra strider, i kompromisser och öfverenskommelser, vid behandlingen af frågor om jernvägarnes anläggning, rigtning, art o. s. v. med hänsyn till hvars och ens önskan att för sin landsort erhålla fördelar. Nekas kan väl icke, att under dessa strider det lugna, trankila riksdagsarbetet åsidosattes, och att en mängd viktiga lagstiftningsfrågor derigenom blefvo undanskjutna. Sedan den tid, då jernvägsintresset blifvit så pass uppfyllt, att mera lugn inträdt i riksdagsarbetet, framträdde främst på dagordningen den stora frågan om landtförsvarets organisation. Denna fråga fortfor under många år och delade Riksdagens ledamöter i tvenne hälfter, så att t. ex. år 1871 stodo 153 röster mot 153. Nu har till följd af "la force des choses" intresset för denna fråga mattats, och man har kommit in på de s. k. partiella reformernas område. Det vore under nuvarande förhållanden väl, om Riksdagen finge tid att egna sina krafter åt den massa af frågor, som väntar på sin lösning. Men i det stället vill man nu från det protektionistiska hållet åter införa ett för trettio år sedan öfvergifvet system af den art, att om införandet deraf skulle lyckas, så hade vi fått tillbaka inom Riksdagen det erisäpple, hvarom vår egen historia har att berätta så många nedslående och sorgliga strider, då näringarne stodo i öppen fejd mot hvarandra, då de små städerna kämpade mot de stora, dessa inbördes med hvarandra, jordbruksnäringarne stredo mot städernas, privilegier mot privilegier o. s. v., eller en allas strid mot alla, der hvar och en sökte taga för sig af statens kaka så mycket som möjligt. Det var med ett ord, såsom hans excellens statsministern i går sade, ett "inbördes krig näringarne emellan". Mine herrar, det är kanske möjligt, fastän icke för mig troligt, att spanmåls-tullarnes verkan skulle blifva af någon verklig nytta för landtbruket; men ser man på hvilka strider — i fall förslaget går igenom — som sedermera oupphörligt skola inom riksdagarne fortgå, så är utsigten för vårt lands gagn deraf mer än tvetydig. Man har sagt, att med den sammansättning som vår Riksdag, synnerligen Andra Kammaren,

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

har, ett sådant system omöjligen kan blifva gammalt. Ja, det är möjligt, och önskligt vore *det*, men det är icke kungsord dessa ord. Och blir det så, att ett rent protektionistiskt system med spanmåls-tullar införes, så kommer följden deraf att blifva oupphörliga, årliga strider och kompromisser. Och då kan jag icke förstå annat än att riksdagsarbetet i en mängd andra hänseenden blir väsentligt tillbaka-satt, och att många af de frågor, hvilka länge väntat på sin lösning, blifva undanskjutna.

Emellertid ser jag att minutvisaren går fort framåt, och skall därför fatta mig kort. Jag håller för säkert och gifvet, att i samma stund som Riksdagen besluter tullar på spanmål och mjöl, skola oför-drojligen lefnadskostnaderna inom landet äfven stiga; och detta i om-vändt förhållande till förmågan att bära denna stegring. Man har visserligen sagt att tullarne skola hafva den verkan, att tillgången på arbete skall blifva större, men när bevillningsutskottets ärade ordförande på en kategorisk fråga i detta afseende gifvit det evasiva svaret, att bevillningsutskottet *tror* att så skall ske, så återstår för mig blott tvifvel derom. När jag ställer upp detta *tvifvel* gent emot min säkra öfvertygelse att lefnadskostnaderna skola ökas, så får jag, herr talman, anmäla, att jag vid den blifvande voteringen kommer att afgifva min röst för afslag.

Herr Lundström yttrade: Jag skulle nu icke tagit kammarens uppmärksamhet i anspråk, om jag ej ansett det vara min skyldighet att meddela kammaren de skrivelser i tullfrågan, hvilka jag erhållit från min hemort.

Jag har erhållit ett protokollsutdrag från Filipstads och Fernebo filialförening mot lifsmedelstullars införande, hvilken förening lärer räkna 2,000 medlemmar. Ut i detta protokollsutdrag har föreningen på det kraftigaste protesterat mot åsättande af några tullar på lifs-medel. Vidare har jag från en af åtskilliga medlemmar af Vermlands hushållningssällskap utsedd komité erhållit en skrivelse, hvori begäres: "*att skyddstullar måtte åsättas de industri- och näringsalster, som vårt land är egnadt att frambringa, samt att svenska arbetet i dess helhet, jordbruket såväl som industrien, det ena endast i förening med det andra måtte hägnas, på det att de favors, om hota hela vårt näringslif och dermed vårt ekonomiska oberoende, må kunna afvändas, och grund för ett bättre sakernas tillstånd kunna läggas.*" Denna skrivelse är undertecknad af omkring 1,600 personer ur alla samhälls-klasser och från olika delar af Vermland.

Slutligen har jag erhållit sammandrag af de protokoll, som hållits vid 30 olika möten, dels efter kommunalstämmor, dels vid andra till-fällen i olika socknar och orter. Ut af dessa hafva 11 enhälligt ut-talat sig för tullar, såväl på lifsmedel som på industrialster, nemligen möten hållna inom Kila, Rudskoga, Segerstads, Brattfors, Borgviks, Botilsäters, S:t Kils, Ölme, Frykeruds, Grufvä och S:t Ny socknar; vid 3:ne, hållna i östra Vermlands landtbruksklubb samt inom Långse-ruds och Naggenäs församlingar hafva alla närvarande, förutom en likaledes uttalat sig för tullar; vid 2:ne, hållna inom Karlstads handt-

verksförening och i Eds socken, hafva alla närvarande, förutom två, uttalat sig i nyssnämnda rigtning; vid 6, hållna i Bro uti Näs socken, samt inom Visnums, Gillberga, Sunne, Vranskogs och S:t Kils socknar, hafva de närvarande med stark pluralitet gjort uttalanden i enahanda rigtning; vid ett möte, hållet i Filipstad, hafva de närvarande till lika antal varit för som mot tullars införande; vid 2:ne, hållna inom Dalby och östra Emterviks församlingar, hafva de närvarande uttalat sig mot tullars införande, hvaraf dock det förstnämnda var för industri-tullars införande; och slutligen har vid 2:ne, hållna inom Lysviks och Boda socknar, åsigterna varit obestämdt uttalade.

Jag har ansett mig skyldig att delgifva kammaren dessa skrivelser, som blifvit mig tillsända, och jag vill hvarken öfver- eller underskatta deras betydelse. För egen del har jag icke kommit från de åsikter, jag i denna fråga förlidne riksdag uttalade, utan anser, att förhållandet med näringslivet och industrien inom landet sedan dess snarare styrkt mina åsikter, än verkat tvärt om. Jag ber att, med hänvisande till de yttranden jag då hade, också nu få förena mig med dem, som yrkat bifall till utskottets förslag.

Herr Bokström: Herr talman! Jag skall anhålla att till ledning för dem, som kunna vara intresserade af huru jag särskildt i denna fråga använder den rösträtt, som blifvit mig anförtrödd, få till kammarens protokoll antecknad, dels att jag kommer att rösta för afslag å den nu föredragna punkten i utskottets betänkande och dels att jag stöder detta mitt votum hufvudsakligast på de skäl, som kortast och fullständigast innefattas i de reservationer, som finnas ifrågavarande betänkande bifogade. Jag ber att dertill få lägga ytterligare ett skäl, om det tillåtes mig att dermed inkräkta på kammarens tid.

Under denna debatt hafva vi från flera håll uppmanats att nu taga det första afgörande steget till ett nytt lyckobringande tullsystem, och en talare på kronobergsbänken har i går med bred pensel tecknat det nuvarande systemet och framhållit, hurusom detta i ekonomiskt hänseende fört landet till branten af undergång och äfven i moraliskt hänseende gjort detsamma afsevärd afbräck, i det att det mynnat ut i kassabalanser, rymningar och bedrägerier, och har samme talare derjeme anmärkt det egendomliga förhållande, att sjöstädernas representeranter äflas om att qvarhålla ett för landet i så hög grad förderfbringande system.

Jag skall nu icke tillåta mig att upptaga kammarens tid med någon undersökning af frågan om och i hvad mån det nuvarande tullsystemet i ekonomiskt hänseende fört landet till branten af undergång, då det kapitlet förut är tillräckligt afhandladt, men jag vill tillåta mig att till kammaren hemställa, om det verkligen är någon rimlighet i att på ett tullsystems debet- eller kredit-sida uppföra allt hvad godt eller ondt eller kanske rättare endast allt hvad ondt som sker i landet, eller om det i protektionismens idealstater — Amerika, Tyskland, Frankrike eller Ryssland — någonsin funnits ett tullsystem, som kunnat förhindra folk att lefva öfver sina tillgångar och som lyckats förebygga kassabalanser, rymningar och bedrägerier.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

Dessa af talaren på kronobergsbänken med så mycken skärpa framhållna skuggsidor, lända för visso icke vår tid och vårt tullsystem till någon berömmelse, men den ärade talaren har dock lyckligtvis icke rätt i sitt obevisade påstående, att vår tid i nämnda hänseende utmärker sig framför sin föregångare under skyddssystemet. Sedan han i går uppdragit sin svartmålning, har jag företagit mig att i riksdagsbiblioteket kollationera den med fängelsestatistiken, ur hvilken jag hemtat följande uppgifter beträffande

	Nyinkomne straff- fångar vid straff- anstalterna.	Deraf för bedrägeri, annan oredlighet samt bedrägeri och annan oredlighet i konkurs domde.
År 1864	2,514 stycken.	145 stycken.
» 1865	1,911 »	60 »
» 1866	2,057 »	59 »
» 1867	2,441 »	84 »
» 1868	2,849 »	28 »
» 1869	2,879 »	28 »
» 1870	2,030 »	21 »
» 1871	1,924 »	33 »
» 1872	1,730 »	10 »
» 1873	1,626 »	8 »
» 1874	1,671 »	15 »
» 1875	1,756 »	7 »
» 1876	1,558 »	10 »
» 1877	1,609 »	11 »
» 1878	1,658 »	10 »
» 1879	1,684 »	7 »
» 1880	1,801 »	11 »
» 1881	1,824 »	7 »
» 1882	1,942 »	11 »
» 1883	1,584 »	6 »
» 1884	1,654 »	12 »
» 1885	1,706 »	13 »

Jag vill nu med hänvisning till dessa siffror och med erinran att folkmängden i landet under ofvannämnda år högst väsentligt tillväxt, hemställa, om icke påståendet om att vårt land i moraliskt hänseende under den så kallade frihandelstiden gått baklänges är blottadt på all sannolikhet.

Men äfven i andra hänseenden, som icke så tydligt framgå af fängelsestatistiken, har vårt land att framvisa ljusare sidor under nämnda tid än under dess föregångare.

Den ärade talaren på kronobergsbänken har helt säkert på nära håll studerat de skuggpartier af brott och elände, som rangera sig kring de bekanta bränvinmålen i Småland. Af dessa bränvinsmål har framgått, huruledes välburget folk icke försmått att genom be-

drägeri undandraga staten bränvinsskatt till betydande belopp, att de för en ringa penning tubbat småfolk till medbrottslingar i dessa försnillningar och till att uppträda som köpta vittnen. Men att försnilla bränvinsskatt kan icke i sig själf vara mera brottsligt än att försnilla tullskatt; och den som har kännedom om huru det gick till under det förra tullskyddssystemets tid med dess till smuggling frestande höga tullsatser å en del industriartiklar, vet ganska väl, att utefter våra vidsträckta kuster och långa landgräns mot Norge, som är svår att bevaka, rådde ett smuggelsystem, som hade rätt starka likheter med det elände, som blifvit blottadt genom bränvinsmålen i Småland. Denna skuggsida är numera så godt som försvunnen, men den kan nog komma tillbaka igen under det nya eller rättare sagt gamla och en gång förut på grund af en bitter erfarenhet utdömda tullsystem, hvarmed den ärade talaren på kronobergsbänken bland andra velat lyckliggöra vårt land. Den sålunda vunna erfarenheten är emellertid ett af skälen, hvarför sjöstädernas representanter icke äro vidare benägna för systemförändring, ehuru sjöstäderna, om tullintraderna skulle enligt tullvännernas yrkande ökas med 8 å 10 millioner, derigenom skulle beredas en i förhållande dertill ökad, icke så obetydlig tolagsersättning.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts).*

Herr Redelius: Jag finner mig uppmanad att ödmjukligen bedja kammaren om ursäkt att jag å nyo begärt ordet. Jag har gjort det för att, huru svagt det än kan blifva, göra ett par små erinringar med anledning af det uttalande vi hörde från statsrådsbänken. Hvad nu första punkten beträffar, som jag endast med mycket lätt hand vill beröra, afser den en sak, som icke borde komma i fråga hos någon här i kammaren. Jag menar sådana uttalanden, som jag skulle vilja sammanfatta under benämningen *personliga skäl*. Vi veta alla, utan att jag behöfver säga det, att sådana skäl icke upplysa någon. De öfvertyga ingen. De bevisa ingenting. De vittna endast om svaghet och brist på sakliga skäl hos den, som använder sådana argument. Jag skall därför icke missbruka kammarens tid med deras bemötande. Jag skall icke heller säga någonting om de ord i sådan rigtning, som vi hörde från ministerbänken. Herr statsministern uttalade orden "*förvrängningar*", "*insinuationer*" och "*hätska anfall*" och satte dem i ensidigt samband med oss protektionister. Jag erinrar visserligen härom, men jag vill dock icke upptaga dem till bemötande. Jag vill så mycket mindre göra detta, som jag är öfvertygad om och anser mig på goda grunder kunna antaga, att, när jag i sammanhang och i sin helhet får i protokollet läsa hans excellens statsministerns anförande, ordalagen skola befinnas vara sådana, att de icke gifva skäligen anledning till någon anmärkning.

Beträffande sjelfva saken yttrade herr statsministern, att protektionismens innersta kärna bestode deri "att fördyra allting, att taga skatt från den ene och gifva den andre, beskatta en ort till förmån för en annan och särskildt att beskatta de små till förmån för de stora, att vända udden emot de små." Är detta protektionism, mine herrar, då måste jag bekänna att *jag icke* är protektionist. Hvad åter

Angående
införande af
spinnmåls-
tullar.
(Forts.)

angår den andra sidan af saken, nemligen att, som man sade, frihandels innebörd skulle bestå i att hylla de inhemska näringarne, hvaribland särskildt nämndes exportnäringarne, så, om det är frihandel, är jag frihandlare med. Men oakadt den stora auktoriteten och den kraftiga ton, hvarmed det anfördes, måste jag bekänna att jag icke kunde tillägna mig den uppfattningen af saken. Och hvad angår arbetarne vågar jag säga, att jag är lika varm vän till de små som trots någon, från statsministern ned till hvem som helst i kamraren. Det sades ock, att vi protektionister skulle vara så underliga i vår bevisföring. Och såsom exempel derpå framhölls, att vi påstått, att den ekonomiska ställningen i landet var bättre 1856, då den bekanta "blomstermålningen" gjordes, än nu; men att protektionisterna likväl då satte sig emot och ogillade den, men nu gilla densamma. Den underligheten låter lätt förklara sig. Vi som lefva 30 år efteråt hafva icke svårt att göra jmförelser mellan 1886 och 1856. Men de, som lefde 1856, kunde icke göra det. Lika litet kunna vi nu 1887 göra jmförelser med förhållandena år 1917. Men de, som lefva vid sistnämnda tidpunkt, skola få lättare att bedöma den tid, vi lefva i, än vi sjelfva, som lefva midt inne i striden och taga intryck af allehanda, äfven af sådant, hvarom icke står att läsa i protokollet. Vår efterverld skall lättare inse, hvilken som har rätt. Så kunna ock vi nu, efter 30 års tillämpning af det nya systemet, utan synnerlig svårighet bedöma, hvilka som hade rätt 1856, frihandlarne eller protektionisterna. Vi äro fria från de lidelser, som år 1856 upprörde sinnena, vi kunna bedöma ställningen mera opartiskt än då. Jag har icke sagt annat, än att år 1856 den ekonomiska ställningen var relativt lyckligare än nu, om man jmför skuldsättningen då och för närvarande. Men den blomstermålning, som gjordes af den tidens frihandlare, och som protektionisterna då ogillade, afsåg framtiden, och jag tror att med den målningen verkligen kan ställas i bredd med den blomstermålning, som våra motståndare, frihandlarne, nu uppdragit för oss. Det är icke protektionisterna, som framkomma med blomstermålningar, det är våra motståndare som göra det nu såväl som år 1856. Från deras läger har framhållits, och detta särskildt af friherre Nordenskiöld, att vi skulle hunnit en lycklig ställning, ett förut icke anadt välstånd. Till en viss grad må detta vara sant. Jag vill icke neka, att en och annan uppnått ett välstånd, som han sjelf förut icke anat. Det kan vara så med många, men långt ifrån kan detta tillämpas på riket i sin helhet, på befolkningen i allmänhet. Särskildt beträffande sjöfarten har frågats: "Lefver den icke ett tynande lif?" Ja, det är ju naturligt att i ett land, der köpförmågan allt mer och mer minskas, der produktionen icke förmår uppväga den stegrade importen från utlandet, der måste äfven sjöfarten lida. Men låt oss genom lämpligt skydd upphjelpa de inhemska näringarne att vi få mer att exportera, så skall äfven sjöfarten finna sig väl deraf!

Än en gång furst Bismarck. Våra motståndare ha bestridit vår mening, att han infört spannmålstullar i Tyskland därför att han ansett dem gagneliga för landet, och vilja påstå att hans motiv endast

varit att bereda statsverket en behöflig tillökning i inkomster. Jag vill icke inlåta mig i tvist härom, men så mycket vill jag dock säga: tror någon enda af herrarne, ja, tror ens hans excellens herr statsministern sjelf att furst Bismarck, derest han haft samma uppfattning som hans excellens herr statsministern om spanmålstullars skadlighet, skulle gått in på sådana tullars införande i Tyskland, äfven om de vore egnade att upphjelpa landets finanser; att han skulle ha velat pålägga sitt land något som han ansåg vara till skada för detsamma? Nej, mine herrar, jag tror det icke. Han vore då ingen stor statsman; ty en statsman, som är med om att pålägga sitt fädernesland något som han sjelf anser för detsamma skadligt, han kan icke vara en stor statsman. Här stå således två auktoriteter mot hvarandra, en tysk och en svensk. Man har att välja. Såsom protektionist föredrager jag i allmänhet det inhemska och skulle således välja den svenska. Men mina högt aktade motståndare och vänner frihandlarna föredraga ju i allmänhet hvad som är utländskt. Och i detta fall nödgas jag ställa mig på frihandlarnes sida i så måtto, att jag måste gifva företräde åt den utländske auktoriteten.

Jag vill ej vidare upptaga kammarens tid, men slutar med den förklaringen, att jag fasthåller det gjorda yrkandet om bifall till den föreliggande punkten.

Herr Lönegren: Herr Richard Gustafssons anförande i går på förmiddagen har föranledt mig att å nyo begära ordet och med några få minuter ytterligare förlänga denna redan alltför långt utdragna diskussion. Den ärade talaren yttrade i början af sitt anförande, att han från åtskilliga håll i landsorten erhållit adresser med uppmaning att kraftigt motarbeta införandet af tullar å spanmål, och han omnämnde tillika, att han från Norrköping, min hemort, emottagit en dylik adress, utfärdad af ett folkmöte om 15,000 personer. Mot denna uppgift har jag naturligtvis icke något att invända, men då talaren i sammanhang härmed tillåter sig uttala förvåning och klander deröfver, att icke denna adress eller rättare sagdt folkmötesresolution framburits i Riksdagen af någon utaf stadens representanter, synes det mig att talaren går väl långt. Jag erkänner villigt talarens rättighet att angripa och efter förmåga nedsabla allt, som jag vid riksdagen yttrar och yrkar, men jag kan icke erkänna herr Gustafssons befogenhet och bestrider på det kraftigaste hans rättighet att offentligen sätta sig till domare öfver förhållandet mellan mig och mina valmän, ty detta är en sak endast oss emellan. Hvad den verkliga opinionen i tullfrågan i Norrköping beträffar, så tror jag mig hafva bättre kännedom om densamma än talaren, och jag vet och vågar försäkra, att folkmötesresolutionen ingalunda kan anse svara ett uttryck af denna opinion. Hvad åter beträffar antalet deltagare i mötet, som uppgifvits till 15,000, får jag nämna att denna siffra, efter hvad mig meddelats, utan tvifvel är betydligt öfverdrifven. Till stöd härför behöfver jag endast upplysa om, att hela folkmängden i Norrköping uppgår till emellan 28—29,000, och då inser säkerligen en hvar att icke 15,000 personer kunnat i beslutet delta. Dermed må nu emellertid

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmäts-
tullar.
(Forts.)

vara huru som helst; utväljandet till riksdagsman bör efter min uppfattning innebära att valmännen hysa förtroende till den valdes goda vilja och omdöme m. m., och såsom konsekvens deraf bör följa, att de lemna honom såsom representant full handlingsfrihet. Hvad mig sjelf och min verksamhet här angår, så vill jag förklara för den ärade talaren, att jag i mitt riksdagsarbete icke låtit mig ledas af något annat än min öfvertygelse om hvad jag i hvarje särskildt fall ansett vara det rätta och bästa, samt att jag fortfarande kommer att så göra. Min plats i kammaren står till mina valmäns disposition, men öfver min öfvertygelse och min röst disponerar endast jag sjelf.

Herr *Svarthling* instämde med herr *Lönegren*.

Herr *Ekeborgh*: Det finnes åtminstone en sak, hvarmed man här kan göra både protektionister och frihandlare belättna, och det är med löftet att tala kort. Jag vill också begagna mig häraf, och skall icke endast *lofva* utan äfven *hålla* mitt löfte.

Jag vill således nu inskränka mig till att endast uttala, att jag af fullaste öfvertygelse kommer att rösta för bifall till utskottets förslag i nu föreliggande punkt.

Herr *Jönsson* i *Gamnalstorp*: Här har talats så mycket i denna fråga, att jag borde kunna inskränka mig till att endast yrka bifall till bevillningsutskottets förslag. Men frågans stora vikt gör att jag anser mig böra yttra några ord. Om jag dervid gör mig skyldig till omsägningar, så hoppas jag på kammarens öfverseende. Hvad tullen å råg beträffar, skulle jag från ena sidan sedt kunna vara med dem som vilja hafva rågen fri. Men å andra sidan sedt kan jag icke finna någon giltig grund, hvarför den jorbrukare, som nästan uteslutande är hänvisad till odling, af råg icke skulle hafva skydd såväl som den som odlar hvete, hvars jord är af bättre beskaffenhet. Här finnas åtskilliga trakter i vårt land, der jorden hufvudsakligast utgöres af torr sandjord, der knappast annat sädesslag kan odlas än råg. Om man sådde hafre, skulle man möjligen riskera att icke ens få skörda så mycket som utsädet. Det vore enligt min åsigt orätt, om icke denne sämre lottade jordbrukare skulle erhålla skydd för det sädesslag, han af omständigheterna tvingas att odla, såväl som den som odlar hvete; äfven om detta sädesslag är det som hufvudsakligast ingår i vår brödföda. Här har talats om intensivt och extensivt jordbruk, samt att man skulle sköta sitt jordbruk rationellt och minska odlingen af höst-säd. Jag påstår att det är omöjligt sköta ett jordbruk rationellt, om man alltför mycket minskar höstsädet. Odlas för mycket vårsäd, befordras ogräset, och bördigheten samt afkastningen minskas. Man har äfven sagt att vi skola slå oss på ladugårdsskötsel och fodra upp vår råg; detta skulle löna sig bra. Ja, mine herrar, om detta lönat sig förr, då mejeriprodukterna stodo högt i marknaden, så lönar det sig icke nu, sedan mejeriprodukterna fallit i pris, och kommer ännu mindre att löna sig då mejeriprodukterna, hvilket är att emotse, ytterligare fallit i pris. Det finnes jordbrukare i vår ort, som skött sitt

jordbruk rationellt samt nedlagt stora kapital på förbättring af sin jord i hopp att derigenom öka afkastningen och höja den årliga inkomsten. Det ena såväl som det andra har visserligen lyckats, men kostnaderna härför hafva varit så stora, att egarne härpå i stället för vinst gjort årlig förlust. De erkänna sjelfva, att de jordbrukare, som skött sitt jordbruk på gamla sättet, stått sig bäst. Jordbrukarens ställning har år ifrån år till följd af den outhärdliga konkurrensen med utländingen oupphörligt försämrats, så att han nu håller på att duka under, i följd hvaraf äfven öfriga näringar, lida. Så länge Sverige är en stat för sig, anser jag det vara statsmagternas skyldighet att genom lagstiftning skydda landets näringar att de icke duka under i kampen med utländingen. Erhålla näringarne behöfligt tullskydd, komma enligt min åsigt vi sjelfva att producera hvad vi behöfva och slippa taga det ifrån utlandet. Genom produktionens ökande ökas arbetet och arbetsförtjensten för arbetaren, så att hans ställning snarare förbättras än försämrats. Talet om brödets fördyrande för arbetaren genom skyddstullars åsättande förtjenar ej vidare afseende. Här har sagts, att man icke bör påbörja frihandelssystemet skulden för landets ökade skuldsättning. Om man icke kan påbörja frihandelssystemet orsaken till hela skuldsättningen, vågar jag dock påstå att den till stor del är orsaken härtil, samt i synnerhet den enskildes. Hade tullskyddssystemet varit rådande i landet, är jag öfvertygad att jordbruket gjort lika stora framsteg som nu, samt skuldsättningen varit mycket mindre. En talare har åberopat brottens aftagande i landet såsom en förtjenst för frihandelssystemet. Jag tror dock förtjensten häraf bör tillskrifvas den stigande upplysningen och bildningen. En talare på stockholmsbanken frågade: "skola vi skydda godsegaren eller arbetaren." "Skola vi skydda den starke eller den svage?" Jag frågar då: hvem är godsegaren? Jo, han är arbetsgifvaren. Då det tycks för mig vara klart att, om icke arbetsgifvaren har något, ej heller arbetaren kan få något, så tror jag att på samma gång man skyddar godsegaren, så skyddar man äfven arbetaren. Här har äfven sagts att om spanmålspriset ytterligare faller i utlandet, så skall icke priset höja sig eller tullen göra någon nytta. Är det så att man befarar ytterligare prisfall, är det så mycket mera angeläget antaga den föreslagna tullen. Ty den skulle väl åtminstone hindra priset att falla med den nu föreslagna tullsatsen. Man har från frihandelssidans fordrat bestämdt svar på huruvida jordbrukaren vore hjälpt med den nu föreslagna tullen, samt dessutom sagt att en skatteafskrifning skulle mera gagna. Huru kan man fordra att man, innan en sak blifvit försökt, skall bestämdt kunna förutsäga verkningarne af den? För min del tror jag att tullen på den ort jag tillhör, om den icke kan hjälpa den alltför mycket skuldsatte jordbrukaren, den likväl skall kunna hjälpa många; och är enligt min åsigt långt verksammare än en 30 procents afskrifning å grundskatterna samt lindring i rust- och roteringen. Men jordbrukaren behöfver äfven grundskatteafskrifningen samt alla de lättnader som kunna erhållas.

Man har med de skedda försäljningarne af en del statens domäner, hvarvid nära dubbla taxeringsvärdet erhållits, velat visa att icke jord-

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.*
(Forts.)

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

brukarens ställning inom landet skulle vara så dålig. Hur det kan vara möjligt, att ett pris af nära dubbla taxeringsvärdet erhållits, kan jag icke förstå på annat sätt än att de varit för lågt taxerade. Litet hvar på landet hafva vi nog eljest fått erfara, huru svårt det är att till någorlunda pris sälja hemman, och huru som, att långt ifrån taxeringsvärdet erhållits, det händt att de sålts under halfva taxeringsvärdet, samt hypoteksföreningarne tvingats att köpa hemmanen. Vi hafva ju också sett anspråken på arrendenas nedsättning af statens domäner samt äfven i denna kammare fått höra, hurusom en jordegare utbjudit sin egendom till arrende för intet, blott han kunde få den utarrenderad. Nog måtte detta vara bevis på att jordbrukarens ställning är dålig. Ja, mine herrar, här är icke fråga om mindre än jordbrukets och öfriga näringars tillvaro eller icke i landet, må vi besinna detta! Vore statens embets- och tjänstemäns löner bestämda att utgå in natura efter markegång, är jag öfvertygad att tullskyddssystemet långt för detta varit infördt i landet. Vi hade då i går i stället för afslag å tullfrågan i Första Kammaren helt säkert fått bevittna tullfrågans seger derstädes med betydlig majoritet. Statens embets- och tjänstemän hafva hittills varit oberörde af jordbrukets och öfriga näringars ställning, skola de alltid så förblifva? Jag tror det icke. Då jordbruket och öfriga näringar dukat under, hvarifrån då taga inkomster? När snart sagdt ingenting finnes att beskatta, hur skola då tjänstemännen få ut sina löner. Betecknaude är det, mine herrar, att regeringsledamöter icke allenast ega att uttala sina åsikter i Riksdagens kamrar utan äfven lemnats tillfälle att deltaga i frågornas afgörande. Jag hoppas att denna oegentlighet i framtiden kommer att undanröddjas. Hänförande mig till herr A. P. Danielsons anförande samt hvad jag sjelf yttrat, yrkar jag på det allra lifligaste bifall till utskottets betänkande och tror mig härmed befördra landets sanna väl och bästa.

Herr Jakobson: Herr talman! Mine herrar! Jag har begärt ordet med anledning deraf att herr Gustafsson från stockholmsbänken upprullade en mängd adresser från olika delar af landet, med hvilka han sökte bevisa, att den öfvervägande meningen inom landet vore emot lifsmedelstullar.

Så vidt jag kunde förstå, skulle den från Motala vara den betydelsefullaste, emedan endast denna af herr Gustafsson upplästes. Då, som herrarne veta, jag är från Motala, anser jag mig pligtig meddela kammaren huru det möte hållits, som affattat denna adress.

För någon tid sedan, en söndagseftermiddag, till hvilken detta möte kungjorts att hållas uti ett nära staden Motala beläget större missionshus, hade omedelbart derförut af en framstående predikant inför en talrik publik hållits ett andligt föredrag. Denna publik, bestående af till större delen kvinnor och barn från staden och landet, stannade af nyfikenhet kvar under tullmötet. Härtill, äfven af nyfikenhet, sällade sig också åtskilliga protektionister, som dock icke ville låta höra utaf sig. Här af torde inses hvad betydelse detta af 800 personer, uppgifna men till antalet öfverdrifna, besökta mötet kunde hafva. Jag försäkrar också, att, ehuru inom den valkrets, jag representerar, den-

samma har inemot 40,000 personer, det icke har sig så lätt att samla omkring sig 800 stycken frihandlare.

Skulle nu, såsom jag förmodar, af de utaf herr Gustafsson åberopade adresserna den från Motala vara den bäst bevisande, så lära dessa icke kunna tillmätas mycken betydelse.

Medan jag nu likväl har ordet, vill jag med anledning af herr lektor Waldenströms anförande yttra några ord.

Herr Waldenström framhöll att Östergötlands län, hvarest sjelfva härden till protektionism förefans, vore det, hvars jordbruksfastigheter, i förhållande till taxeringsvärdena, äro mest skuldbelastade. Han antog naturligtvis, som han också antydde, att här rådde den betryckta ekonomiska ställningen mer än annorstädes. Häruti hade han onekligen rätt. Men jag förstår också att han menade: Nå väl! Är det nu så, Östergötlands landtbrukare, så må ni skylla på — och hjälpa eder sjelfva! Men, bästa herr Waldenström, hvad svarade landtmännen herr Waldenströms likställda, eller de tjenstemän för åtskilliga år sedan, som under då rådande omvänt förhållande i sin betryckta ställning begärde s. k. dyrtidstillägg? Jo just det: I fån lönförhöjning; hvilken de, oafsedt dessa bistra tider, ega behålla. Jag skulle nu förstätt herr Waldenström bättre, om han tillagt: detta var dumt af eder! Men den, som ej ser upp med ögonen, får se upp med pungen. Ett sådant uttryck, enligt hvad jag mer och mer förnummit, hade onekligen kommit från rätta hållet.

Herr Waldenström sade vidare att svenska folket begagnar tobak, bränvin och snus för så och så många millioner kronor årligen; och erinrade att dermed borde man upphöra, hvarigenom stora besparingar kunde göras. Härutinnan hade han ju fullkomligt rätt; men han glömde att äfven erinra svenska folket derom, att man borde undvika att köpa alla slags mer eller mindre värdelösa ströskrifter och brochyurer, hvarigenom också mycket kunde inbesparas, samt ej, såsom hittills visat sig hafva skett, genom denna köplust göra en och annan rik, ja till och med allt för mächtig man. Äfven en sådan erinran från det hållet tror jag hade passat i stycke.

Herr generaldirektör Wieselgren framhöll såsom ett bestämdt faktum för ohållbarheten utaf det gamla tullskyddssystemet vara, att det uppgats och frihandelsidén infördes; men han glömde att omnämna, att då så skedde, var denna öfvergång redan gjord i alla våra grannländer. Herr Gripenstedt hade naturligtvis den uppfattningen, att vi måste följa exemplet. Men hur är det nu! Jo! Öaktadt alla våra mäktiga grannstater infört ett kraftigt tullskyddssystem, kunna våra nuvarande herrar Gripenstedtar icke förmås följa det nu af nödvändigheten förestafvade exemplet.

Att efter så mycken strid nu söka gifva några skäl vidare, tjénar ju till intet, hvadan jag, herr talman, inskränker mig till att yrka bifall.

Herr Thermænius: När man hör en person beskrifva en händelse eller ett sakförhållande och man märker, att denne person antingen rör sig med stora öfverdrifter eller begagnar anspelningar och häntydingar af snart sagdt gemenaste slag, drager man i betänkande,

*Angående
införande af
spanmäls-
tullar.*
(Forts.)

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

huruvida den sak, han förfäktar, kan vara riktig eller icke; man ifrågasätter sannfärdigheten af hvad han yttrar.

Under denna frågas debatterande har jag hört så många öfverdrifter, i synnerhet från den ena sidans talare, att jag måste öppet bekänna, att, om det annars funnits någon möjlighet att omvända mig till protektionist, så har denna möjlighet helt och hållet tillintetgjorts af dessa öfverdrifter. Efter att hafva åhört de hugg som skiftats, kan man säga, att de varit egnade att komma en att dö såsom protektionist och stå upp såsom frihandlare.

Jag ber få fästa uppmärksamheten på några af dessa öfverdrifter. Man talar om att "det är bättre att arbetarne hafva *något* att köpa för, äfven om de få köpa litet *dyrare*, än att de *intet* hafva att köpa för." Häri ligger emellertid en stor öfverdrift, i synnerhet emedan man just i detta sammanhang äfven talar om arbetsbristen. Det låter då nästan som om det skulle vara fullkomlig arbetslöshet å färde, ja som om det icke skulle finnas annat än idel sysslolösa menniskor. Så är dock icke förhållandet. Ty ser man sig omkring, så skall man finna att hvar och en nog ändå har sitt att syssla med, och att allting går ungefär sin jemna gång. Att här i Stockholm för närvarande råder brist på arbete, det är visserligen sant, men detta beror derpå, att en osund spekulation varit rådande, synnerligast inom byggnadsbranchen. Att detta medfört arbetsbrist må icke förundra någon; det är snart sagdt en gifven följd af den omätliga verksamheten på detta område.

Det har också sagts, att "de utländske arbetarne röfva brödet ur de svenske arbetarnes munnar." Detta är likaledes ett öfverdrifvet påstående, enär med siffror kan visas, att vår export ingalunda är obetydlig. För *det* arbete åtminstone, hvilket blifvit nedlagdt på dessa produkter — för att icke tala om allt det arbete, som tillgodogjorts inom landet — de må nu heta industriens eller jordbrukets alster, hafva dock våra arbetare fått sin lön, och man kan väl då icke med fog påstå, att de utländske arbetarne helt och hållet röfvat brödet ur munnen på de svenska. När man utkastar en dylik allmän sats, så bör man väl på samma gång begränsa omfånget af densamma, så att man icke alldeles pratar i vädret.

Men äfven från den sida jag tillhör har man gjort sig skyldig till sådana öfverdrifter. En talare sade sålunda, att tron icke sysselsätter sig eller bör sättas i samband med faktiska förhållanden. Jag skall endast hänvisa till ett enda exempel för att herrarne skola förstå hvad jag menar. Vi, som icke lefde med på Gustaf Vasas tid och icke hörde alla hans tal till riksens ständer, vi tro ändock derpå, fastän ingen af oss sett honom eller varit närvarande och hört honom tala. Många sådana exempel skulle kunna anföras.

Det har äfven sagts och upprepats, att man ej finge sälja sin spanmål. Jag vill då fråga: hvar hafva herrarne denna spanmål som icke blifvit såld? I hafven väl icke bortkastat den; den har väl kommit till någon nytta? Hafven I icke fått sälja spanmålen i oförädlad form, så har det väl skett i förädlad. Jag var häromdagen kallad till lagutskottet, hvarest mönsterlagen då förelades till behandling. Det yrkades

då af personer, som talade mot den föreslagna lagen, att man så mycket som möjligt borde ställa bergverksdriften för produktens förädling på stället, på det att man icke skulle blifva i så hög grad beroende af råvarans försäljning, och att detta vore den enda vägen att komma framåt. Men för att kunna bedrifva sådan förädlingsindustri behöfdes tillgång till utländska mönster, och man ville icke ingå på lagen, emedan man då icke skulle kunna utan vidare fritt föfoga öfver utlänningarnes förråd af mönster och modeller. Emellertid, denna princip, att man bör söka förädla råvaran så mycket som möjligt innan den föres i marknaden, har nog sin tillämpning äfven på jordbrukets alster.

Här har, för att ådagalägga jordbrukets ställning, anförts en hel del statistiska siffror, och man har derom sagt, att "man icke skall lägga sig i det man icke begriper." Detta är nog riktigt, och jag skall icke heller inlåta mig på några beskrifningar om huru jordbruk skall bedrifvas, ehuru väl jag också endels skulle kunna lemna mitt bidrag dertill; men jag skall, som sagdt, låta detta vara och i stället söka taga dem i försvar, hvilka med statistiska siffror sökt visa, huru det i sjelfva verket står till. Äfven om man icke förstår, huru jordbruk skall bedrifvas, kan man väl åtminstone läsa statistiska siffror, och då man endast gör detta, lär väl ingen med sanning kunna påstå, att man "blandar sig i saker, som man icke begriper."

Jag vill vidare mot dem, som yttra detta med hänsyn till dem som tala om jordbruket, säga, att, när de å sin sida gå in på industriens områden, när de tala "i industriens namn", så tala de om saker, som *de* icke begripa. Vi hafva här sett framläggas uttalanden från tändsticksfabrikanter och egare till mekaniska verkstäder, under-tecknade af sådana som en Bolinder, hvilka uttalanden gått ut på, att det vore för deras industri högeligen önskvärdt att icke få tull på plåt och jern, och likväl stå här somliga upp och yrka "i industriens namn" bifall till utskottets förslag. Man må väl kunna säga till dem, att de icke skola yttra sig i hvad de icke begripa; ty industriidkarnes ord böra väl gälla framför andras i saker, som de sjelfva bäst förstå. Det är dock icke blott med afseende på den föreslagna förhöjningen i tullen på jern, jernplåt och zink, dessa personer uttalat sig, utan de beröras äfven af tullförhöjning å lifsmedel, och vare sig det nu blir tull på det ena eller andra, kommer deras tillverkningskostnad att ökas.

En talare har yttrat, att "då man skyddar arbetsgifvarne, skyddar man äfven arbetarne". Är den satsen sann, bör det äfven vara sant, om man vänder om densamma och säger: "*skadar* man arbetsgifvarne, *skadar* man också arbetarne", samt tillämpar *denna* sats på de industriens män, hvarom jag nyss nämnde.

Hvad som gör, att jag särskildt fäst mig vid och nu talat om industrien och de svårigheter, hvarmed den kämpar, är den omständigheten, att jag har mig bekant, att man såsom devis å detta betänkande satt orden: *allt* eller *intet*, d. v. s. om tullen å råg beviljas, skall *allt* beviljas, eljest *intet*. Annars har här mer än en gång, när det varit fråga om att skrida framåt på förbättringarnes väg, plägat uttalas den meningen, att det är bättre nöja sig med det lilla, när

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)

man icke kan få allt. Jag tror icke synnerligen mycket hvarken på förbättringen eller nöden, när man säger *allt* eller *intet*, och när jag finner att man vill använda ett medel, som "hjelper tu och stjelper sju". Vore en *verklig* nöd å färde, skulle man väl äfven få höra *något* af det, som eljest, när en begäran framställles, brukar förekomma, eller att "äfven den minsta skärf mottages med tacksamhet"; men något sådant har man visst icke fått höra vid detta tillfälle, snarare tvärt om. Äro förhållandena icke värre än så, att man i värsta fall kan vara nöjd äfven med rakt ingenting, då synes nöden icke vara så synnerligen stor; annars vore det väl bättre taga det lilla, man kan få, och icke, som det heter, "kasta ut barnet med badvattnet".

Här har vidare talats om huru folket under det nuvarande systemet "suckar och trälrar". Det kan väl vara att så är, men med all lagstiftning i världen kunna vi väl ändå aldrig frigöra oss från följderna af den händelse, som föranledde uttalandet af de orden: "med bekymmer skall du nära dig på jorden i alla dina lifsdagar". Så kommer det att vara under alla system.

För öfrigt ber jag få fästa uppmärksamheten på något, som väl yttrats förut, om icke i år, så dock vid andra tillfällen, och det är, att arbetslönerna och sädesprisen icke alltid stå i lika, utan stundom omvänt förhållande till hvarandra. Om jag endast nämner åren 1867 och 1868, minnes nog en och annan af herrarne, att arbetslönen för ett dagsverke då uppgick till ett belopp af endast 80 öre å 1 krona 25 öre, under det att rågen, för att icke säga för mycket, gälde minst 20 kronor per tunna. Och likväl saknade arbetaren då ingenting, om han också hade det knappt. Nu deremot, då sädespriset är lågt, hafva de, som arbeta för en dubbelt så hög aflöning, ingenting i behåll, och detta åter lærer väl bero derpå, att man sköter sig annorlunda nu än då. Det "sluttande plan", hvarpå vi, enligt några talares uttryck, befinna oss, är intet annat än *misshushållningens sluttande plan*, och det vore då bättre att söka höja detta i den ändan, hvaråt det lutar, och börja tänka på att gå så till väga, att det icke ytterligare sjunker ned, än att slå in på den väg, hvarom nu är fråga. Framför allt bör man, när man vill söka bedöma "orsak och verkan", se till att man icke hugger i vädret.

Jag ber nu få med ett par ord vända mig mot ett yttrande i går, från kalmarbänken, som jag sjelf icke i sin helhet hörde, men som stått refererad i en här utkommande tidning. Om det der citerats orätt, så får misstaget återfalla på den nämnda tidningen. I förbigående vill jag först anmärka, att man med skäl kan säga, att äfven *det* hör till öfverdrifternas historia, hvad som af en annan tidning sades om nämnda yttrande. Der stod nemligen, att det utgjorde "glanspunkten" af dagens anföranden. Det är nog sant, att det fans glanspunkter i detsamma, men många af dessa synas mig vara betydliga brister, och det förundrar mig, att ett sådant anförande kunde vinna ett sådant bifall, som den antydda tidningen tillägger detsamma. I det ifrågavarande anförandet såges, att jordbrukaren "haft minskning i sina inkomster, under det att skatter och utskylder stodo kvar och tyngde nästan värre än förr."

Jag förundrar mig öfver att en man, som vet att det år 1885 beslöts en afskrifning af grundskatterna med 30 procent, kan komma och säga, att "skatterna och utskylderna stå qvar och tynga nästan värre än förut". Hvilken betydlig öfverdrift, detta uttryck innebär, ligger således i öppen dag.

Vidare säger han: "finge man rågtull, skulle man åtminstone kunna säga, att 100 kilogram voro värda 2 kronor. Det kan jordbrukaren icke för närvarande säga, ty prisen gå undan för undan utför och han får följa med". Hvad dessa ord innebära vill jag söka visa genom att ställa dem i samband med hvad han yttrar längre ned. Der heter det: "man har frågat oss, om vi icke skulle vilja hafva *högre* tull. Nå, det kan man icke veta nu". Man har gjort bevillningsutskottets ordförande och hans meningsfränder denna fråga, och de hafva blifvit svaret skyldiga. Men man kan spåra detta svar genom att med hvarandra jemföra de nyss anförda yttrandena; man menar, att tullarne skola blifva så höga, att de gå upp till produktionskostnaderna och något derutöfver. Man kan nemligen säga, att 100 kilogram råg åtminstone äro värda så mycket som tullen.

Vidare utropade han: "det är fråga om huruvida det svenska jordbruket och de svenska näringarne skola finnas till"! Icke fins det väl någon af herrarne, som på allvar tror, att, om icke denna tull nu går igenom, näringarne skola upphöra att finnas till eller att, såsom denne talare utlät sig, vi skola nödgas "lägga våra åkrar i träde och låna penningar för att betala den ryska rågen". Men om ingen och icke ens den ärade talaren sjelf kan tro det, hvad tjenar det då till att framkasta något sådant? Det är så att säga öfverdrifternas öfverdrift.

Här har man ock såsom skäl för tullars påläggande framhållit statens skuldsättning. Skyddstullvännerna hafva dock sjelfva varit med om att votera denna skuldsättning och borde sålunda veta att de derigenom influtna penningarne icke i allmänhet nedlagts i värdelösa föremål utan hufvudsakligen i jernvägsbyggnader, och det är då oegentligt att synnerligast i detta sammanhang komma och tala om de stora skulder man gjort.

Slutligen ännu några ord om den "träldom", hvarunder svenska folket skall sucka. Ja, mine herrar, det finnes visserligen *en* träldom, som det vore godt att slippa undan, jag menar *den* träldom, som lemnat spår efter sig i lefnadsvanorna och hvori vi beklagligen alla äro mer eller mindre klafbundna.

Bland alla de förhållanden, som förekomma till behandling mellan arbetsgifvare och arbetare, finnes intet så ömtåligt som att röra vid den lön arbetarne under en längre tid vant sig vid. Och likväl måste industriidkaren vara betänkt på att nedsätta arbetslönerna derest hans förbrukningsartiklar stiga i pris, och detta ehuru de ökade lefnadskostnaderna måste från arbetarnes sida framkalla berättigade anspråk på förhöjning af deras aflöning. I annat fall skulle följden för industriidkaren blifva ökade produktionskostnader och minskad vinst. Man kan dock tänka sig att jordbrukarne, som använda in-

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

dustriens alster, äro villiga att för dem betala högre pris, såsom ju också betänkanDET angifver. Sådan ömsesidig beskattning skall emellertid endast medföra att man så att säga får flytta upp i en högre våning, d. v. s. röra sig med större summor utan att dock erhålla större behållning på sitt arbete än förut. Ökad skydd skall därför till sist sannolikt komma att befinnas vara detsamma som att ännu länge kvarhålla oss i den träldom, hvarom jag nämnde här ofvan. Det enda sättet att komma derutur är utan tvifvel det att, då vi nu en gång vuxit in i de goda tidernas öfverflöd, vi också söka lägga bort våra öfverflödiga vanor och återgå till ett enklare lefnadssätt. Men i detta hänseende har jag här icke hört ett enda erkännandets ord. Och dock är detta, som sagdt, utan tvifvel den rätta vägen till att återvinna det förlorade välståndet.

Herr talman, jag kommer på grund af hvad jag yttrat att rösta för afslag å utskottets förslag.

Herr Thomasson: Jag skall naturligtvis icke på detta stadium af förhandlingarne pina kammaren med något anförande. Jag skall inskränka mig till att upprepa den maning, som så många af mina meningsfränder redan ställt till kammaren, att uppskjuta det slutliga afgörandet af tullfrågan till nästa riksdag. Jag är för min del lifligt och fast öfvertygad derom, att skyddstullvännernas syfte är ädelt och godt och fosterländskt, och många varma och högsinta uttalanden, som vi under dessa dagar hört i sådan rigtning, vittna oförtydbart derom. Men just derföre, att skyddstullvännerna icke hafva i sigte något ensidigt intresse, utan hela landets väl, kunna de icke gerna önska, att denna fråga, så djupt ingripande i folkets ekonomiska, sociala och politiska lif, afgöres genom slumpen, genom några få rösters öfvervigt inom en representation, som valts på ett helt annat, för denna sak fullständigt främmande program; och jag vågar derföre tro, att dessa våra ärade motståndare skola, då vi nu snart gå att nedlägga våra röster i urnan, finna det vara både politiskt klokt och ett billigt tillmötesgående mot oss frihandlare, som, också vi, mena ärligt med vårt fosterland, att låta svenska folket sjelft döma mellan oss, låta folket sjelft genom sina förtroendemän, utsedda med särskild och hufvudsaklig hänsyn till tullfrågan, afgöra hvilketdera tullsystemet är bäst egnadt att främja landets ekonomiska välstånd och förkofran. Det gäller ju endast ett uppskof på ett år, en försvinnande liten tidrymd i ett lands ekonomiska lif, en väntan väl värd att underkasta sig, om derigenom en stor och nästan alla förhållanden berörande reform kunde mognare öfvervägas, bättre förberedas och följdriktigare genomföras, och då man besinnar, att ett förhastadt beslut i en sådan lifsfråga kan verka olycksbringande genom decennier.

I syfte sålunda att få tullfrågan underställd nästa Riksdags pröfning, hemställer jag om afslag å utskottets förslag i förevarande punkt.

Herr Törngren: Jag skall ställa mig till efterrättelse det välvilliga råd, som herr Ola Bosson Olsson gifvit, nemligen att vara så

kortfattad som möjligt, och gör det så mycket hellre, som jag efter genomläsande af de vidlyftiga diskussionsprotokollen och åhörande af den så sakrika diskussionen finner det vara nästan en omöjlighet att prestera något egentligt nytt utöfver hvad som redan blifvit sagdt. Då emellertid ett stort arbetaremöte hållits i Göteborg och då det-samma uttalat sig i frågan, anser jag det vara en skyldighet för mig att delgifva Riksdagen innehållet af mötets beslut. Vid tillfället voro närvarande 700 personer hvilka *alla*, utom tre, uttalade sig emot åsättande af lifsmedeltullar.

Några få ord skulle jag derjemte be att få tillägga för egen del. Såsom en beklaglig omständighet måste jag framhålla den oenighet och bitterhet emellan olika samhällslager, emellan representanter för olika intressen, hvilken blir stridens resultat, huru än sakens utgång må blifva. Säkerligen blifva dessa bittra känslor störst, om de i minnet återkallas genom ständigt utgående tullar och dermed följande smuglingar och till äfventyrs andra lagöfverträdelser.

För den, som är en vän af statskyrkan, måste det också väcka bekymmer, att samtliga presterlige representanter inom kammaren *utan undantag* understödt den förevarande motionen. Detta anmärkningsvärda förhållande har säkerligen beröfvat statskyrkan många af dess verkliga vänner, och till sådana förluster har under nuvarande förhållanden statskyrkan icke råd. Jag tror nemligen att litet hvar måste vara af den uppfattning, att det är till ej obetydlig fördel för presterskapets inkomster om frågan afgöres så, som de uttalat sig skola rösta.

Herr Talman! Jag yrkar afslag å utskottets hemställan.

Herr Holm: Jag hade ej tänkt begära ordet, men då jag ej förr besvärat kammaren dermed, må det tillåtas mig i korthet angifva min ställning till den föreliggande, för vårt land så viktiga frågan. Ifrån den ort, som jag representerar, hafva blifvit mig tillsända oppositionslistor, undertecknade af 1,078 personer, hvilka på det allvarligaste protestera emot åsättande af lifsmedeltullar, under förmenande att dylika, långt ifrån att göra någon allmän nytta, tvärtom lända till öfvervägande skada för landet och dess näringar.

Då jag delar deras åsigt, i hvad den rörer artikeln råg, så an-håller jag att få förena mig med dem som yrka afslag å första punkten.

Herr Larsson i Mörtlösa: Herr talman! Mine herrar! Man har påstått, att de föreslagna tullarne skulle fördyra brödet för arbetaren, dels äfven omvändt att de icke skulle höja priset på spannmål, så att jordbrukaren icke skulle hafva någon fördel af deras införande. Jag vågar icke afgöra, hvilkendera åsigten som har den största sannolikheten för sig. Hvad jag med bestämdhet vet, det är, att då höstsåden för 8 å 10 år tillbaka stod 50 procent högre i pris än nu, så redde både arbetaren och jordbrukaren sig godt, och man hörde icke då de berättigade klagomål, som nu höjas från snart sagdt alla samhällsklasser, löntagaren möjligen undantagen. Detta mitt påstående stämmer nog icke väl öfverens med det yttrande, vi hörde från stock-

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

holmsbänken, att landet uppnått ett hittills ej anadt välstånd. Detta yttrande bekräftas af herr Johansson, då han säger att arbetaren i Stockholm har en årsinkomst af 800 kronor. Med en sådan inkomst behöfver han ej använda mer än omkring 4 dagar för att förtjena till värdet af 1,02 tunna råg, hvilket beräknas åtgå för en person om året, och då bör den föreslagna tullen ej kännas så betungande. Arbetaren i landsorten får nöja sig med vida mindre ersättning för sitt arbete, och ofta motsvarar ej arbetets lön dess möda. Detta åter har sin orsak deri, att arbetsgifvaren, till följd af den obeskattade införseln för sina produkter ej erhåller den ersättning, att han är i stånd att nöjaktigt betala arbetaren en välförtjent lön. Till min ärade vän på kronobergsbänken skulle jag vilja ställa den uppmaningen att åtminstone ställa sig på endera sidan och vara antingen protektionist eller frihandlare. Emedan jag anser att de föreslagna tullarne skola gagna arbetaren, jordbrukaren och landet i dess helhet, så ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Sahlström: Efter de upprepade uppmaningarne att yttra sig kort vill jag inskränka mig till att endast uttala min och mitt kommittentskaps uppfattning i frågan. Jag har från Vermland fått emottaga två petitionslistor, undertecknade hvardera af öfver 400 personer, uttalande sig emot tullar. De äro icke alla från mitt kommittentskap, utan från åtskilliga delar af länet, hufvudsakligen från de delar, hvilkas representanter här stält sig på den protektionistiska sidan. Det skulle för Vermland vara en stor orättvisa och olycka, om dessa skatter blefve pålagda. De skulle drabba större delen af provinsen så oerhördt tungt, att jag knapt kan tro att öfriga landsändar, som kunna sälja spannmål, skulle, om de visste huru tungt andra skulle deraf drabbas, vilja pålägga dem sådana uppoffringar. Jag yrkar afslag å utskottets förevarande hemställan.

Herr Holmgren: Då man ser det betryck, hvori så väl landtbruket som öfriga näringar befinna sig, och då man vet, att detta betryck har sin väsentligaste orsak i den utländska konkurrensen, kommer man ovilkorligen att tänka på att något måste göras för motarbetande deraf. Det har af åtskilliga talare framhållits, att det system, som hos oss varit rådande under de senaste trettio åren, fört oss till ett icke förut anadt välstånd. Men statens lika väl som den enskildes skuldsättning, konkursernas ökade antal och arbetslösheten tala ett annat språk. Då man ser den mängd arbetsföra personer, som nu förgäfvos söka arbete, vittnar detta om något helt annat än välstånd. Då bevillningsutskottets betänkande nu går ut på att skydda vårt landtbruk och våra näringar, vill jag gifva min röst för dess förslag.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Jag skall icke såsom en del andra talare börja med löftet att vara kort. Icke heller kan jag säga, huru länge jag kommer att hålla på. Detta kommer att bero på, huru mycket jag kan erinra mig ur den föregående diskussionens kaotiska virrvarr. Jag har rörande hvad derunder förekommit gjort

en mängd anteckningar. Dock skall jag icke besvära kammaren med allt hvad jag antecknat. Jag har i det längsta uppskjutit att begära ordet och hade tills i går icke ens tänkt göra det. Men jag har af ett och annat, som förekommit under denna långvariga diskussion, funnit mig ovilkorligen uppfordrad dertill, icke minst af den anledningen, att min tystnad möjligen skulle kunna tolkas så, som om jag tagit något som helst intryck vare sig af den våldsamma agitation, som i denna fråga försiggått, eller det mer eller mindre dolda hot, som här emellanåt framkommit emot dem som tala för utskottets förslag. För att visa att jag icke tagit ringaste intryck häraf har jag icke kunnat underlåta att äfven nu uttala mig i den viktiga tullfrågan, och detta så mycket hellre, som man funnit huru som en och annan gått ifrån förut hysta åsichter i frågan, icke derföre att de sjelfva ändrat dessa sina åsichter om hvad de anse rätt och för landet nyttigast, utan derföre att på ett eller annat möte gjorts uttalanden och meddelats resolutioner, hvilka stått i strid med dessa deras åsichter.

Innan jag inlåter mig vidare i ämnet ber jag få säga ett ord om den våldsamma agitationen, och den vädjan till lidelserna som i denna fråga försiggått, en agitation som redan burit den frukten, att riksdagsmännen numera, då de gå till och från riksdagen, behöfva polisskydd. Derhän har det redan kommit i landets hufvudstad. Jag vill i det fallet visst icke uttala något som helst klander mot Stockholms *hederliga* och aktningvärda arbetare. Jag vet att de utgöra det stora flertalet och att de lika djupt som hvarje annan hederlig medborgare förakta och beklaga detta bedröfliga tillvägagående af ett mycket litet, vilseledt fåtal att genom förolämpningar på gatan skymfa de af landets representanter, som hysa en åsigt stridande emot den de tro sig hysa. Men man kan icke ostraffadt vädja till lidelserna, helst då man söker väcka dem genom sådana slagord som svälttullar och andra lika falska agitationsmedel. Och, mine herrar, fortsätter man att smeka radikalismen och socialismen så som man börjat, kan nog den tid stunda, då detta kommer att straffa sig på det sätt att de, hvilka nu uppådats såsom hjälptrupper åt frihandeln, icke längre låta sig nöja med att demonstrera endast i tullfrågan, ty då lidelserna en gång blifvit väckta till lif, är ej lätt att leda dem, ens af den som uppväckt dem. Det ligger ock nära till hands att de skola komma att uppträda äfven i andra frågor, och detta måhända då, när icke ens de som nu frammanat dem skola önska det. Och om nu tullfrågan faller, såsom jag antager den kommer att göra, sedan regeringen med hela sin kraft uppträdt emot densamma, och frågan redan fallit i medkammaren på en eller två röster, skall det ingalunda komma att sägas af dessa, som nu demonstrerat, att den föll derföre att Riksdagen var emot tullfrågan, utan de skola säga att Riksdagen ville men icke *vågade* pålägga tullar. Det är frukten af denna agitation, som man dyrt kan få umgälla i kommande dagar, och emot hvilken jag vill nedlägga min kraftigaste protest, med bön om att vi aldrig måtte komma derhän, att landets representanter vid sina rådslag behöfva taga hänsyn till något annat än sin öfvertygelse om hvad som bäst gagnar fosterlandet.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Jag har icke heller begärt ordet för att uppläsa några petitioner, telegram, mötesbeslut eller dylikt. Äfven jag skulle kunna hafva åtskilliga sådana att meddela, ty jag har erhållit många dylika, men sådant lärer väl i alla händelser ej få vara bestämmande för våra åtgärder i frågan, och de hafva dessutom varit synliga i tidningarne, så att ett uppläsande af dem i kammaren icke torde göra någonting vare sig till eller ifrån. Det skulle blott upptaga en tid, som bättre kan användas.

En talare erhöll härom dagen bravorop, då han öppet förklarade, att han "skrinlade" sin öfvertygelse om hvad han ansåg rätt och gagneligt för fosterlandet, för att böja sig för flere eller färre af de uttalanden, som skett på några möten. Jag kan förstå, att man, då man finner sig stå i uppenbar strid med de åsikter, valmännen hysa, lägger ned sitt mandat, men att rösta för något, som man icke anser gagneligt för fosterlandet, *derföre* att man beslutat detta på något folkmöte, och att för den skull öfvergifva en åsigt, som man sjelf hyser och som man grundat på den öfvertygelsen, att den skulle vara för landet nyttigast, ett sådant förfarande har jag velat påpeka, icke för att klandra, utan blott för att gifva till känna, att jag icke deltagit i bravoropen, när något sådant förekommit. Jag tror dessutom icke heller, att *alla* dessa mötesresolutioner och petitioner kunna vara af något särdeles stort värde eller att man bör tillägga dem någon så afgörande vikt. Jag har ett bevis härpå i herr Waldenströms yttrande här om dagen, då han, utom sina många mer och mindre muntra "gubbar" och andra roligheter, kom att tala om folkmötet i Mockfjärd. Jag känner något till det och beklagar herr Waldenström, om han grundar sina åsikter på sådana möten som detta, ty då hvilat hans åsikter på ganska klena grunder. Jag skulle också kunna åberopa ett tullmöte, som man icke gjort så liten affär utaf i frihandelstidningar. Det har blifvit mig sagdt af personer, som voro närvarande, och jag har äfven sett det i tidningarne, att der talats mycket om tull och mot tull, och en resolution mot tull beslutades, men nästan alla tänkte på tullen vid qvarnen, emedan mötet hölls i närheten af eu tullmjölqvarn, och ingen ville vara med om att den tullen skulle höjas. Sådana kunna mötena vara, ehuru jag villigt medgifver, att der äfven kunna förekomma rätt förståndiga saker; jag har blott velat säga att man ej får fästa någon afgörande vikt vid sådana uttalanden, helst man icke så sällan å sådana möten ser frågan endast från en sida.

Jag skall ej tala om landets och näringarnes förtviflade ställning. Den har blifvit så bjert målad af andra, att det skulle vara orätt att ytterligare upptaga tiden med en sådan skildring. Det har erkänts af de allra fleste, att ställningen icke är god, och till och med från frihandelsvänlig sida hafva många medgifvit, att den är betänkelig. Det är blott om botemedlet, som åsigterna äro olika. Men det finnes dock en och annan på frihandelssidan, som sökt bevisa att äfven nu allt står väl till. I synnerhet var det en talare på göteborgsbanken, som företog sig detta lönlösa arbete.

Det föreföll emellertid ganska eget att strax derefter få höra från herr Hellgrèn, att folket deruppe i hans hembygd fortfarande

nödgas använda nödbröd. Jag får säga att, då detta sker, när priset å spannmål är så billigt som nu, så kan man hysa starka tvifvel om frihandelns välsignelser. Jag skulle icke hafva fäst mig så mycket härvid, om icke denna upplysning kommit omedelbart efter den förre talarens yttrande, deri han sökt med siffror bevisa, huru väl det stode till i vårt land. För herrar frihandlare betyder detta emellertid ingenting, och icke heller betyder det för dem någonting att man erinrar om den fruktansvärda skuldsättning, hvaruti så väl staten och kommunerna som de enskilda kommit under frihandelsregelementet — en skuldsättning så stor, att vi till utlandet gjort oss skattskyldiga med ett belopp af emellan 30 och 40 millioner kronor årligen, d. v. s. räntorna å och en obetydlig afbetalning af landets skuld till utlandet kräfver årligen denna oerhörda summa. Frihandlarna hänvisa endast på de höga taxeringsvärdena och säga: se der är valutan, se der beviset på vår stora rikedom! Men, besynnerligt nog: samtidigt med att de hänvisa på den stora rikedom, hvarå taxeringsvärdena skulle utgöra bevis, säga de, på tal om det betryck, hvori våra näringar befinna sig, att taxeringsvärdena äro för höga, de borde nedsättas till hälften eller så omkring. Men hvart tager väl då valutan vägen? Då försvinner ju den! Vidare säges: vi måste nedbringa produktionskostnaderna, hvilket ju skulle ske genom billigare arbetskostnader, d. v. s. med andra ord *genom att nedsätta arbetslönerna för arbetarne*. Och de, som säga detta, äro desamma, som gjort sig till riddare för arbetarne och gifva sig ut för att vara de enda, som vilja arbetarnes väl. Mig synes dylikt tal icke rätt väl stämma öfverens med logikens lagar. Allt detta betyder ingenting för dessa frihandlare, ty de hänvisa lika envist till taxeringsvärdena på fastigheterna. Men hvar och en vet att, när det är fråga om att taga lån på en fastighet, så beviljas dylikt lån af våra penninginrättningar ej till högre belopp än hälften af taxeringsvärdet. Om taxeringsvärdet vore mätare för fastighetens verkliga värde, så skulle man ju få låna på hela eller åtminstone mera än hälften af taxeringsvärdet. Men om ock en bankstyrelse består af idel frihandlare, så lemnar hon ändock icke i regeln lån till högre belopp än halfva taxeringsvärdet. Det har nog gjorts försök att belåna fastigheter derutöfver, och särskildt känner jag väl till en bankinrättning i Stockholm, der jag varit administrator, som förfarit sålunda. Men följden har ock blifvit, att hela aktiekapitalet der gått förloradt och mera dertill. Der har det sålunda visat sig, huru det slagit ut att lemna lån till högre belopp än halfva taxeringsvärdet. Äfven en del andra banker hafva af sådana försök haft ganska obehagliga känningar. Det betyder heller ingenting för herrar frihandlare, att under den välsignade tid, hvarunder de påstå att landet nått en förut ej anad utveckling, fattigvårdsbördan tillväxt så, att den under samma tid ökats med mer än 400 procent, eller från $2\frac{1}{4}$ million kronor till omkring 9 millioner kronor, och understödstagarnes antal ökats från 133,000 till 224,000 personer. Icke heller betyder det någonting för dem, att under samma tid emigrationen, som under åren 1850—1860 uppgick till i medeltal 1,700 personer årligen, under åren 1880—1884 i medeltal utgjort 39,000 personer.

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Detta betyder för herrar frihandlare alls ingenting, det utgör för dem endast ett ojäfaktigt bevis på den oerhörda utveckling, hvaraf frihandeln varit mäktig, då vi kunnat så oerhördt öka våra skulder, vår fattigvårdstunga och vår export af — menniskor. För oss, som icke se ställningen genom teoriens synglas, utan se den i verkligheten och med öppna ögon, ter sig utvecklingen annorlunda — ja så försvifad, att systemet *måste* öfvergifvas, om vi skola kunna räddas. Vi hafva under hela denna frihandelstid lefvat såsom i ett rus. Hela systemet har gått i den rigtningen. Man har vändt upp och ned på den gamla satsen: "ju mer man lånar, dess mera sätter man sig i skuld", och i stället har det hetat: "ju mera man lånar, dess rikare blir man". De stora lånen, som indragits af staten, hypoteksbanken och kommunerna i sammanhang med en utsträckt och vidtomfattande försäljning af våra skogsalster, ha åstadkommit en konstlad uppsjö på penningar, som föranledt till svindleri i affärer, lyx och öfverdådigt lefnadssätt, hvilket nu bär sina sorgliga frukter. Frihandlarne säga visserligen: detta är en af frihandelns välsignelser. Men vi, som vilja se saken praktiskt, anse det vara något helt annat än en välsignelse för landet. Man säger åt oss: I talen om ökad skuldsättning, men I talen icke om det ökade värdet af eder egendom. Men hvad hjälper detta, om man nedlagt lånade penningar, vare sig i fast eller lös egendom, som ej lemnar en afkastning motsvarande ens ränta å det lånta kapitalet, än mindre till afbetalning derå, och som man icke kan sälja ens för hälften af hvad det kostat? Om man har en egendom, som man köpt för 10,000 kronor, och man sedermera å den samma nedlagt ytterligare samma belopp, så att den nu kostar egaren 20,000 kronor, men en person har en in-teckning i egendomen till belopp af 10,000 kronor, för hvilken han vill hafva betaldt, tror man att denne fordringsägare låter afspisa sig med att få veta, att i egendomen nedlagts 20,000 kronor. Nej ingalunda; han tager nog egendomen, och förre egaren står på bar backe. Det är icke nog, att man nedlagt penningar. De måste äfven gifva någon afkastning. Det hjälper icke att peka på, att egendomen kostar mig så och så mycket, eller att tillverkade varor kosta så och så mycket i tillverkningskostnad, om egendomen icke gifver ränta på det nedlagda kapitalet, och varorna icke kunna säljas till pris, som betäcker tillverkningskostnaden.

Det är därför som protektionisterna påstå, att det är nödvändigt att slå in på ett helt nytt system. Frihandlarne säga, vi måste fortsätta med frihandelsystemet; den tröst de erbjuda är tålmod, fortsatt vigilans, ökad skuldsättning, en ökad införsel af utländska varor och utförsel af obligationer.

Protektionisterna säga: låt oss införa ett system, som lemnar *Sverige åt svenskarne* och som icke är så beskaffadt, att det lemnar landet i händerna på utländingen! — Nej, säga frihandlarne, vi kunna icke öfvergifva ett system, som är pröfvadt --- hade ock profvet utfallit aldrig så illa — emot ett system, som icke har blifvit försökt. Ja, det är en mycket beqväm taktik! På det sättet skulle frihandlarne i alla tider kunna sitta vid magten, och landet aldrig vinna befrielse

från den olycksaliga frihandeln. Det duger icke för oss att få återopa utlandets erfarenheter. Ty, säga frihandlarna, utlänningarna känna icke våra förhållanden, och deras förhållanden äro icke tillämpliga på oss. Vore det resonnementet riktigt, skulle vi väl i alla tider få dragas med frihandeln. Ty det lär väl icke kunna prövas något nytt, förr än man får det nya infördt.

Nu säga herrar frihandlare: vi kunna också vara med om att skydda näringarna. Ja, detta visa de så länge det gäller skydd för en del andra näringar, men så fort som det gäller skydd för jordbruket — nej, då är det alldeles omöjligt. Andra frihandlare säga: låt oss gerna lägga tull på alla jordbrukets alster, men låt oss för all del få hafva rågen tullfri. Syftmålet med ett sådant tal är icke att få behålla rågen fri, utan syftet är att få behålla systemet. Det är icke af ömhet om rågen. Nej, det är därför de vilja hafva rågen fri, att de vilja, att vi protektionister skulle börja att tumma på systemet, för att de skulle kunna säga till oss: det var icke något helt system protektionisterna åsyftade; nej, vi protektionister skola icke låta locka oss att begå ett sådant felsteg. Vi lära icke såsom protektionister i något fall dagtinga. Vi kunna icke komma ifrån den åsigten, att jordbruket är lika så viktigt för vårt land som någon annan näring, och att det är lika väl förtjent af och i lika stort behof af skydd som någon annan näringsgren. Eller vill kanske någon af herrar frihandlare påstå, att jordbruket i vårt land med sitt oblida klimat är så lönande, att det kan ensamt undvara skydd och uthärda konkurrensen med hela världen? Eller är jordbruket underkastadt mindre vexlingar, eller fordrar det mindre omsorg eller mindre ansträngande arbete än andra näringar? Nej! och tusen gånger nej, mine herrar! På landet klagas icke öfver för lång arbetsdag såsom i städerna, och der har man inga fordringar på normal arbetsdag. Nej, de mindre jordbrukarna, som sjelfve arbeta med sitt jordbruk, de kunna arbeta, vore det ock 15 å 18 timmar om dagen, endast de se, att det går framåt, och att de kunna behålla sin fäderneärfda torfva. Men när de se, att det oaktadt all deras sträfvan går bakut, då är det icke att undra öfver, att de blifva missmodiga och tro, att felet ligger i sjelfva systemet, och att de måste skyddas mot öfersvämningen af utlandets alster. Det har varit en regel, att allt ärligt arbete och sträfvan förtjente sin lön. Den får emellertid nu icke jordbrukaren, och hans ställning kan sägas vara förtviflad. Jordbruksnäringen skulle detta oaktadt blifva den enda, som skulle lemnas utan skydd.

Men om nu jordbruksnäringen vore så lönande, att den ensam skulle kunna undvara skydd, sålunda förmånligare än alla andra yrken och näringar, så skulle det väl icke kunnat inträffa, hvad statistiken gifver vid handen, att sedan 1860-talet folkmängden i städerna ökats med 73 procent, under det att samtidigt landsbygdens befolkning ökats endast med 12 procent. Tror man att folket skulle flytta in till städerna i sådana massor, i fall icke arbetet der lönade sig vida bättre än på landet? Nej, denna inflyttning måtte väl vara ett alldeles slående bevis på, att ställningen på landet, der jordbruksnäringen bedrifves, är sämre än i städerna.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.*
(Forts.)

Man kan visserligen säga, och det har sagts ofta, att den näring, som icke bär sig, får läggas ned. Ja, men då komma vi derhän, att åtminstone största delen af jordbruket får läggas ned, ty icke lär det vara möjligt för nuvarande jordegare att i längden fortsätta med en näring, som år från år går med förlust. Det har gått hittills för somliga, men genom skuldsättning, men det kan ej gå länge till, icke ens om man, såsom föreslaget är, får inteckna äfven löseegendomen. Ja, säger man, då få egendomarne öfvergå i mera kapitalstarka händer. Hvar finnas dessa kapitalstarka händer? Icke finnas de inom landet, eftersom vi årligen behöfva låna penningar från utlandet? Jo de finnas i utlandet, der redan våra skuldsedlar i form af obligationer finnas till många hundratals millioner kronor. Det är således i de kapitalstarka utlänningarnes händer våra egendomar skola stanna. Sålunda skulle de egendomar, vi fått i arf från våra förfäder, öfvergå till utlänningarne. Är detta frukten af frihandels välsignelser, är det då skäl att fortsätta med densamma, och hafven I hjerta dertill?

Här har påpekats, att jordbrukaren skall nedbringa produktionskostnaderna. Detta låter sig svårligen göra på annat sätt än att ned-sätta arbetslönerna för jordbruksarbetarne och gifva dessa arbetare på landet billigare och sämre föda o. d. än andra. Men detta önska väl icke herrar frihandlare, som ju vilja hafva skenet af att vara arbetarnes riddare. Eller äro jordbruksarbetarne icke föremål för deras omsorger? Men om det således icke är meningen att genom förknappning af legda jordbruksarbetares aflöning minska jordbrukets omkostnader, skall sådant då ske derigenom att bönderna sjelfva, deras hustrur och barn skola arbeta mera och föda och kläda sig sämre än alla andra för att nedbringa omkostnaderna för jordbruket? Detta är ju hvarken rättvist eller billigt. Jo det finnes äfven ett annat sätt att nedbringa brukningskostnaden säger man, och detta är att man skall köpa maskiner och använda i stället för arbetarne. Jag skall ej fästa mig vid att man redan sett, att protestmöten hållits, åsyftande förbud mot begagnande af maskiner, därför att de borttaga förtjensten för folket. Men olyckan är att jordbrukarne snart nog icke hafva hvarken penningar eller kredit att köpa maskiner för. Vi skola, säger man, icke odla spannmål, ty derutinnan kunna vi icke täfla med utlandet, utan vi skola idka ladugårdsskötsel, och detta råd får man till och med af personer, som icke hafva den allra ringaste praktiska erfarenhet på detta område och som knapt kunna skilja mellan en ko och en get. Men då vi icke kunna täfla med utlänningen i odlandet af spannmål, hur skulle vi då kunna göra det med afseende på ladugårdsskötsel? Vi skola icke låta förleda oss att nedlägga stora kostnader på detta håll, hvilka äfven sedermera skola gifvas till spillo för den allt uppslukande och ruinerande utländska konkurrensen. Vi med vårt hårda klimat nödgas bygga dyrbara hus för kreaturen, som hos oss måste födas inne 8 à 10 månader om året, och hus för förvarandet af deras föda, då man deremot mångenstädes i utlandet icke behöfver skörda något särskildt för boskapen, som året om föder sig ute, och hvarst man icke behöfver bygga dyrbara hus för kreaturen eller för förvarandet af deras föda. Hur skulle vi kunna täfla med länder,

som äro så gynnade af naturen framför vårt eget land? Om vi icke kunna producera spanmål för eget behof, är det fåfängt att slå sig på ladugårdsskötsel och deri täfla med de länder, som hafva så stora företräden framför oss.

Hvad är det då frihandlarne bjuda till tröst för allt det elände, som framkallats under den tid frihandeln herskat hos oss? Jo, vi skola hafva tålmod. Ja, nog har folket dragits dermed, men äfven i detta fall torde finnas någon gräns. I fjor kunde man trösta sig med att det möjligen skulle blifva differentialtullar, men då det nu kommit till kritan, har man funnit dem alldeles omöjliga. Nu säger man, att vi skola inköpa enskilda jernvägar och öka vår utländska skuld med några hundra millioner. Ja, det är att fortfarande fortsätta vigilansen, och det skulle möjligen kunna uppehålla oss någon tid, men huru länge? Jag har frågat financierer, och de hafva sagt att vi äro komna derhän, att vi ovilkorligen måste låna från utlandet, ty om vi icke låna, kunna vi icke betala importen och våra annuiteter, och vi stå på hufvudet allesammans. Huru länge skall man då fortsätta med att låna? Blir det icke allt värre och värre? Ja, säger man, det är icke fråga om det nu; man måste låna och rädda sig så länge man kan. Och så fortsätter man undan för undan med att låna. För min del kan jag icke finna en sådan framtid vara lyckobringande för fosterlandet; och jag har derföre icke kunnat gilla ett sådant sätt att gå till väga.

Man säger nu att man vill gå in på tullar på allting annat; men *jordbruket* vill man icke hjälpa. Det vill man gifva till spillo; det är icke förtjent af något skydd. Vi skydda likväl många näringar, som stå i beröring dermed, men som endast komma vissa orter till godo. Bränvinshandteringen t. ex. har ett mycket högt skydd. Är *den* då viktigare än jordbruket i allmänhet? Vi skydda hvitbetsodlingen — en näring, som endast kan bedrifvas i Skåne. Det har förvänat mig att flera af skåningarne förklara sig för att vara absoluta frihandlare, men kämpa af alla krafter för att man skall skydda hvitbetorna, på hvilka staten sedan 1873 offrat emellan två och tre millioner kronor. Jag klandrar icke detta, ty såsom protektionist har jag varit med derom; men huru de skånska frihandlarne kunna anse att det är viktigare att skydda en näring, som endast kan bedrifvas i en enda provins, än att skydda hela vårt lands jordbruk, det begriper jag icke, ty icke kan det rimligtvis vara derför att denna provins är Skåne, der jordbruket, om någonstädes i vårt land, skulle kunna berga sig utan skydd.

Vi skydda vidare t. ex. tobaksodlingen, icke derför att alla människor äro tobaksodlare, utan derför att man funnit detta nyttigt ur det allmännas synpunkt. På samma sätt med fisket; det skyddas, emedan man ansett äfven detta vara nyttigt ur det allmännas synpunkt. Af samma orsak lemna vi skydd t. ex. åt porslinstillverkningen; och dock har man hört en egare af sådan fabrik vara frihandlare till lif och själ i allt utom när det gäller porslinet; der är han protektionist. Jag har hört det samma äfven om andra krukmakare, som äro frihandlare i allt öfrigt, men krukorna skola ha skydd — så-

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.*
(Forts.)

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

dana kunna frihandlarne vara. Jag hörde i dag en ledamot på stockholmsbänken, som var absolut emot tullar på spanmål. Men han har icke, hvad jag har hört, någonsin opponerat sig emot tull på — konfekt, med hvars fabrikation han ju icke är obekant. Konfekt drager dock en tull af icke mindre än 47 öre pr kilogram. Inte föraktar jag konfekt, men jag sätter dock jordbrukets alster ännu högre, och när vi skydda konfekten med 47 öre pr kilogram, så tycker jag icke, att han skulle finna ett skydd af 2 kronor pr 100 kilogram på spanmål så synnerligen obilligt. Det har gått så långt att man skyddat till och med artikeln puder. Detta lär visserligen vara en nödvändighetsartikel, eftersom man behöfver den till att täcka öfver åtskilligt som behöfver skylas. Men att detta skulle vara vigtigare än att skydda vårt jordbruk, det har jag icke förstått. Ett faktum är emellertid, att man med god smak skyddar pudrefabrikation men finner alla tullar å jordbruksalster för orimliga. Det är således nödvändigare att ha puder än spanmål. Mine herrar, är det reson i detta?

Man beskyller oss, som nu vilja skydda det svenska arbetet, att det är af ren egennytta — det är det minsta man kan säga om oss. Och man hör detta ofta från tjänstemännens sida bland annat. Mine herrar! Hur gjorde Kongl. Maj:t och Riksdag för några år sedan, då tjänstemännen på grund af de dyra tiderna sade: gif oss dyrtidstillägg och högre löner!? Svarade då Kongl. Maj:t och Riksdag: nej, ni få lefva enklare och sparsammare och hafva tålmod tills bättre tider komma; och för öfrigt, kunnen I icke tjena på den lön I hafven, så kunna vi nog få andra i stället! Svarade Kongl. Maj:t och Riksdag så? Nej, Kongl. Maj:t och Riksdag gaf dem högre löner och högre pensioner och till på köpet en eller en och en half månads semester hvarje år, med bibehållande af hela lönen. Man gjorde icke detta derföre att alla voro löntagare, eller att alla hade fördel deraf, utan man gjorde det derföre, att man ansåg det vara billigt och gagna det allmänna. Men när nu jordbrukarne komma och begära hjälp i sin nöd — då få de af samma tjänstemän till svar: nej det är bara egennytta, det går icke an att hjälpa jordbrukarne. Jag är den förste att erkänna nödvändigheten af att man har tjänstemän med skäligen aflöning; men lika väl är det väl nödvändigt att vi hafva näringsidkare i landet, ty vi kunna icke undvara hvarandra å någondera sidan.

Det är märkligt, ja sorgligt att höra, hvilket språk många af dessa, som då blefvo bönhörda och hjälpta, nu föra emot landets näringsidkare, när de i sin nöd vända sig till Riksdagen. Icke är det tacksamhetens eller medkänslans språk. Icke hör man dem säga: vi vilja icke gå in på några tullar, emedan vi som under alla förhållanden, hur stor nöden än blir för andra, hafva våra löner oafkortade, måhända skulle lida något deraf. Icke heller säga de öppet: för oss, som hafva bestämda löner och som icke producera något, är det hufvudsaken att köpa billigt, om vi köpa af svenska eller utländska varor qvittar oss lika. Det säga de icke öppet — det skulle icke gå an att utsäga detta så alldeles tydligt. Nej, det är bara *de fattiges* intressen de förfäktat. Det är denna ömhet om de fattige, som skall

gälla som förevändning för — jag vill icke påstå *det egna intresset*, men nog kan det falla mången in att detta icke är så alldeles främmande för deras tankar, ty det kan ej annat än öfverraska många att finna, huru som herrar presidenters, generaldirektörers och annat rikt, förnämt folks intressen här sammanfalla just med de fattiges.

*Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)*

Jag hörde nyligen en fanatisk frihandelsvänlig riksdagsman i Första Kammaren omtala såsom något utomordentligt vackert, att en stor godsegare i Första Kammaren, hvilken kommit hit i afsigt att rösta för spanmålstullar, sedan han blifvit uppmärksamgjord på, att han möjligen skulle komma att förtjena något derpå, derföre oegennyttigt beslutit sig för att rösta emot tullarne. Detta fann min sagesman frihandlaren mycket vackert gjordt. Om nu alla dessa frihandlare, hvars hufvudsakliga intresse är att få köpa billigt och således göra en vinst, om tullarne afslås, vore lika samvetsgranne som den godsegaren, skulle de allihop rösta för tull för att ej få sken af att vara egennyttige. Jag frågade om han kunde uppgifva något sådant exempel från frihandlarnes sida, men det kunde han icke, och icke jag heller.

Om man nu skulle säga till dessa herrar, som tala om egennyttia hos landets näringsidkare och om nödvändigheten för dem att spara och inskränka sina behof, om man nu sade till dem: "mine herrar, när I fingen lönerna förhöjda, var det andra tider, nu hafva prisen fallit till hälften mot hvad de voro då; afstån nu hälften eller en fjerdedel af edra löner, ty det är rättvist och billigt att äfven I känna på litet försakelse!" Hvad skulle de då säga? Ha herrarne hört någon tjänsteman, som kommit och gjort ett sådant erbjudande? Jag har åtminstone icke lyckats påträffa någon! När jag nu sagt detta om tjänstemännen, så är det min skyldighet på samma gång det är mig en sann glädje att kunna tillägga, att bland dem finnas många, många undantag, som äro färdiga att — äfven om de möjligen få betala något högre för en del varor som de behöfva — likväl sätta något annat högre än sina egna fördelar i detta fall, nemligen fosterlandets väl, hvars ekonomiska bestånd de se hotadt.

Det har förvånat mig att höra dessa teoretiske frihandlare, med hvilken tvärsäkerhet de uppträda och gifva oss goda råd angående huru jordbruket och industrien skall skötas — personer, som aldrig i sitt lif hafva tillverkat så mycket ens som en tandpetare; men likväl tro de sig förstå allt. De påstå icke allenast att tullen icke skall gagna, utan att den tvärt om skall skada jordbruket — och industrien med. Det hjälper icke att industriidkarne, som hafva ett helt lifs erfarenhet att stödja sig på, säga raka motsatsen; de vidhålla sin mening ändå.

Vidare söker man påstå att vi näringsidkare, som hittills hufvudsakligen lemnat sysselsättning och bröd åt Sveriges arbetare, äro fiender till arbetarne. Man har sökt stämpla oss såsom de der vilja rent af störta arbetarne i förderfvet. Det är ett besynnerligt påstående, detta, att de, som allt hittills lemnat arbete och bröd åt arbetarne, nu skulle blifvit deras fiender, under det de öfriga, som icke lemnat

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

sysselsättning och bröd knapt åt några arbetare, skulle vara deras enda verkliga vänner! Är ej detta orimligt?

Jag skulle önska att det stode i min magt att få se dessa herrar, som nu uppträda i "lifräddningscorpsen", den så kallade föreningen mot lifsmedelstullar, och andra uppviglings- eller agitationskomitéer, och en hel mängd andra stortalande frihandlare, hvilka med sådan tvårsäkerhet gifva råd, huru industrien och jordbruket skall skötas för att bära sig utan tullar, jag skulle, säger jag, vilja se dessa herrar slå sig ned på en torfva på landet, $\frac{1}{8}$ eller till och med ett helt hemman, och att detta lemnades dem skuldfritt och man sade till dem: "försök att lefva en tid på dessa inkomster, men ni få inte hafva några andra inkomster än hvad jordbruket ger!" Jag har försökt dermed. Jag tror då att till och med landtbruksakademiens sekreterare med sina utomordentligt stora praktiska insigter i landtbruket skulle finna, att det lönar sig bättre att sitta med en stor lön såsom sekreterare i landtbruksakademien än att vara jordbrukare på landet. Och jag tror att till och med herrar Waldenström och Gustafsson skulle komma under fund med, att den rörelse de nu hvar på sitt håll idka lönar sig bättre än ett landtbruk, vore det ock på ett halft eller ett helt skuldfritt hemman. De skulle då helt visst få bot för sin frihandel, och de skulle derefter icke taga sig för att stämpla jordbrukarne såsom ofosterländske, när de söka erhålla skydd för den näring, med hvilken de hittills ärligen försörjt sig, men som nu varder dem allt mer och mer omöjligt.

Det sades häromdagen från statsrådsbanken, att de nu rådande svårigheterna hos oss i icke ringa grad voro framkallade deraf, att flere länder öfvergått till protektionismen. Är det för att icke vålla utlandet några olägenheter, som man här så envist vidhåller frihandeln, så synes det mig som om undfallenheten mot främmande intressen går något långt.

Vidare sades det från samma plats, att det icke skulle stanna vid den nu föreslagna tullen; det skulle komma att blifva fråga om ständigt högre och högre tullsats. Och som ett bevis härpå anfördes att i Frankrike, der man för närvarande har en spannmålstull af 2 kronor 15 öre per 100 kilogram, der ville man nu öka denna tullsats till 3 kronor 60 öre, om jordbruket skall kunna bära sig.

Då Frankrike både till jordmån och klimat står så långt öfver Sverige och ändå icke kan umbära tullar, så får jag säga, att den omständigheten att detta land icke kan undvara spannmålstullar för mig utgör ett tydligt bevis på nödvändigheten af tullskydd ännu mera för oss. Nu har man velat påstå, att tullarne icke hjälpt andra länder, der de varit införda, hvarken Tyskland eller Amerika. En talare på stockholmsbanken sade, att Amerika varit utsatt för lika våldsamma kriser som vi och att tusentals arbetare der gått sysslolöse. Jag medgifver att kriser och arbetsbrist egt rum äfven der en och annan gång under senare tider, men detta har nog berott af andra omständigheter än hos oss, och icke heller hafva de varit lika svåra som här, och jag behöfver endast påpeka att förhållandena der ute ändå icke måtte varit så svåra, då ju icke ställningen der varit sådan, att be-

folkningen behöft emigrera från Amerika hit till Sverige för att söka hjälp af frihandeln. Icke har man väl hört talas om någon sådan emigration. Om Sverige fått mottaga proportionsvis lika många emigranter från Amerika, som detta land fått mottaga från oss och andra länder, så hemställer jag huru det skulle stå till här i Sverige under nuvarande förhållanden, då arbetslösheten är så stor utan sådan invandring? Man bör icke förbise denna omständighet med emigrationen, då man jemför Sverige och Amerika.

Om Tyskland skall jag icke yttra mig något vidare, då sådant skett förut. Icke kan man emellertid resonnera bort den omständigheten, att Tyskland är ett land, som nu drager till sig obligationer från nästan alla länsökande länder. Man kan ej påstå, att det står illa till med ett sådant land. Den står ändå i alla fall qvar, den satsen, att den som lånar blir skyldig, och man kan icke som dålig beteckna ställningen i ett land, som kan lemna ut lån till så oerhörda belopp till andra länder.

Från statsrådsbänken har sagts, att tullen i Tyskland kommit sig af statsfinansiella skäl och icke för att hjälpa näringarne. För oss som icke ligga inne i den högre politiken är det omöjligt att bedöma, huru med detta förhåller sig. Furst Bismarck har emellertid sagt raka motsatsen och förklarar att tullen tillkommit för att hjälpa näringarne. Jag kan naturligtvis icke afgöra, hvilckendera som har rätt, men att icke båda dessa statsmän kunna hafva rätt i sin uppgift är väl alldeles klart. Illa är det emellertid om Tysklands främste statsman så skulle bedraga sitt land. Man har också sagt att Bismarck vill befordra exporten, men att vi söka endast att fördyra produktionskostnaderna. Det är icke sant. Vi protektionister vilja nog befordra exporten, men vi vilja upphöra med den af frihandlarne så ifrigt befrämjade exporten af obligationer och menniskor och i stället befordra export af närings- och industrialster. Det hade ju varit besynnerligt, om Tyskland, som är så intresserad för att befordra exporten, skulle ha pålagt tull, om detta hade hindrat och försvårat produktionen. Exemplet från Tyskland styrker just icke vår frihandel.

Det har ock blifvit sagt, att tullen är en beskattningsfråga och att hela afsigten med tullsystemet är att skaffa ökade statsinkomster. Men lika många gånger har det sagts af protektionisterna, och jag upprepar det ytterligare, att det är icke protektionismens mål. Om landet skulle fortfarande behöfva importera lika mycket som hittills, äfven sedan vi med tull skyddat våra näringar, skulle jag ej vara för tullar. Min afsigt med skyddstull har varit och är, att landets invånare skulle kunna inom landet producera hvad landet behöfver och således slippa ligga i händerna på utländingen och dymedelst kunna skänka arbete åt våra egna arbetare i stället för att vi nu underhålla arbetarne i utlandet och låta våra egna svälta.

Det sades från statsrådsbänken: "Hängifven eder icke åt den villfarelsen att det är utländingen, som betalar tullen, det är vi sjelfva som få betala den." Jag skall icke ingå på något vidare bedömande af denna sats, men ber att få fastspika den, tills den spanska traktaten kommer att behandlas. Då blir kanske talet något helt annat.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

Man har från samma höga plats äfven kallat protektionismen för socialism. Är det socialism, om man älskar sitt eget kära fädernesland, dess näringar och dess arbetare mer än utländingen, ja, då bekänner jag, att jag är socialist till själ och hjerta och tänker äfven förblifva det. I främsta rummet sätter jag mitt eget fosterland och dess intressen, och jag kan aldrig åsidosätta dessa, på sätt som det synes mig att frihandlarne göra.

Man har sagt att det i alla fall är en glädje för frihandlarne att veta, att protektionismens dagar äro räknade och att protektionisterna icke så länge skulle kunna bibehålla sig, äfven om de nu lyckades genomföra en systemförändring. Jag vågar icke, såsom så många här gjort, profetera om framtiden, men hvad jag bestämdt kan påstå, är att, om protektionisternas system visar sig vara så olycksbringande som frihandelssystemet varit för landet, så skulle de icke hafva hjerta att fortsätta med ett sådant system, utan genast öfvergifva detsamma. Det är hvad jag i detta fall bestämdt kan säga. Det har också blifvit yttradt från statsrådsbänken just till stöd för den åsigten, att protektionismen icke länge skulle kunna bibehålla herraväldet, att i de länder, der tullskydd råder, är det de större godsegarne och fabriksidkarne, som ingått förbund, men att det här vore de mindre jordbrukarne, som utgjorde majoriteten, och att därför här icke kunde inträffa något sådant som i utlandet, att protektionismen skulle få öfverhand.

Det är likväl ett märkvärdigt förhållande, att här är det just både de stora och de små jordegarne som vilja ha tullskydd, och att i de länder, der tullskydd finnes, såsom i Frankrike, Tyskland och Amerika, är valrätten utsträckt mycket längre än här — ja man kan säga till alla myndiga män — så, att den når äfven till arbetarne; och då desse äro flertalet, är det sålunda de som hafva i väsentlig mån tillsatt Riksdagen. Der skulle arbetarne således hafva sökt sitt skydd hos de större godsegarne och industriidkarne, under det att deras skydd hos oss skulle vara hos byråkratien och importörerna.

Sålunda ser man att i de länder, der arbetarne och de mindre bemedlade hafva ett långt större inflytande på riksdagsmannavalen än hos oss, der välja de riksdagsmän, som genom tull skydda så väl jordbruk som andra näringar och derigenom i första rummet bereda arbete och bröd åt sitt lands egna arbetare, under det att somliga af vårt lands arbetare ropa korsfäst öfver de svenska riksdagsmän, som vilja skydda vårt lands näringar och våra arbetare. Så olika är våra arbetares uppfattning mot arbetarnes i andra länder. Finge våra arbetare vara befriade från agitationer, skulle äfven deras sunda förstånd säga dem, hvilka som vilja deras bästa — frihandlarne som vilja köpa allt från utlandet, eller protektionisterna som vilja att landets egna arbetare skola få den arbetsförtjenst, som nu går till utlandets arbetare för de bearbetade varor vi köpa derifrån.

Jag vill visst icke klandra någon och allra minst regeringen därför att den öppet uttalat sig i frågan, ty jag anser detta vara både dess rättighet och pligt.

Jag aktar hvarje uttalande, från hvilket håll det än må komma,

och skattar hvarje ärligt uttalande lika högt som mitt eget. Hvad jag likväl skulle väntat äfven från motsidan är, att frihandlarne skulle medgifva, att äfven vi mena väl med vårt fosterland och Sveriges arbetare, då vi vilja införa tullar, och icke säga att vi med berådt mod och af egennyttiga beräkningar vilja störta landet i förderf samt bereda olyckor för vårt lands arbetareskaror. Vi kunna lika väl miss-taga oss vi som frihandlarne, ty ingen är ofelbar, men man eger icke rätt att tillvita oss några oädla bevekelsegrunder för våra åsichter. Hvem som haft rätt, lär det väl vara förbehållet framtiden och den erfarenhet, som derunder vunnits, att afgöra. Jag kan visserligen förstå somliga som äro frihandlare, men att Sveriges arbetare skulle ställa sig på den sidan, är för mig alldeles ofattligt. Jag har sökt läsa och höra uttalanden i det fallet från alla håll, men har omöjligt kunnat komma till insigt om, huru det är möjligt, att arbetarne kunna vilja gifva till spillo det svenska arbetet. Jag tycker det är alldeles klart, och det har också blifvit här tydligt framhållet, att hvarje sak man köper från utlandet, som kan framalstras här hemma, är en gifven förlust för våra arbetare. Om man t. ex. köper ett par skor, eller kläder tillverkade i utlandet, i stället för att köpa dem, som tillverkas här hemma, så är det ju en gifven förlust för våra svenska sko- och skrädderiarbetare. På samma sätt är det, om man går igenom hela raden af handtverkerier och näringar. Om man köper spanmål och andra jordbruksalster från utlandet, så förlora våra egna arbetare allt det arbete, som erfordrats för frambringande af dessa alster. Dessa jordbruksarbetare, som på det området förlora sitt arbete, måste söka sådant på andra områden på landet eller i stad, hvilket har till följd en täflan, som är olycksbringande för hela arbetsklassen. Det är mig derföre alldeles oförklarligt, huru man kunnat så vilseleda dessa arbetare, att de anse sig finna sitt skydd i frihandeln.

Jag vill likväl icke påstå, att Sveriges arbetare i allmänhet stält sig på den sidan, ty det är endast de högljuddaste, hvilkas mening vi fått höra, men de tyste, som sträfva och arbeta och icke föra så högt språk, äro måhända lika många som de, hvilka stält till demonstrationer i frihandelns tjänst.

Vid Domnarfvet i Dalarne, som är ett af våra största jernverk, hafva också hållits folkmöten, hvarvid arbetarne uttalade sig emot tullar och detta ehuru just dessa arbetare fått i rikt mått njuta välsignelsen af protektionismen. Det vidtogs i fjor derstädes en åtgärd i rent protektionistisk riktning, nemligen då staten bestälde räler till betydligt belopp att tillverkas vid Domnarfvet, i stället för att såsom förut taga dem ifrån utlandet, der de kunde köpas långt billigare.

Man kunde samtidigt hafva köpt dessa räler i utlandet för omkring 73 kronor pr ton fritt lefvererade i svensk hamn, men man betalade, om jag minnes rätt, 105 à 108 kronor pr ton för svensk vara, tillverkad vid Domnarfvet i Dalarne. En sådan beställning af svensk vara, hvars värde uppgick till flere millioner kronor, under det att den kunnat köpas till mycket billigare pris från utlandet, var ju en fullkomligt protektionistisk åtgärd, men till och med frihandlarne tycka ändock att det var bra gjordt; och arbetarne vid Domnarfvet, med hvilka jag

*Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

talade härom, tyckte också det var bra, men ändå protestera de emot protektionismen! Man kan nästan blifva frestad tro att de ej så noga veta hvad de göra, dessa arbetare.

Hvad har nu följden blifvit af denna protektionistiska åtgärd? Jo, i stället för att hundratals arbetare annars saknat arbete och följaktligen äfven saknat bröd, så hafva de nu fått både arbete och bröd genom denna protektionistiska åtgärd. Om deremot rälerna, i enlighet med frihandels läror, köpts i utlandet, hvilka hade då kommit i åtnjutande af arbetsförtjensten? Icke arbetarne vid Domnarfvet, utan engelska eller tyska arbetare. Och må vi derjemte komma ihåg, att det värde dessa räler betingat, till allra största delen uppkommit just genom arbete, ty den obrutna malmen och den växande kolskogen har, i synnerhet deruppe, icke något synnerligt högt värde.

Hvad har landet vunnit eller förlorat på denna protektionistiska åtgärd? Hade man tillämpat frihandelsgrundsatserna, så hade man köpt i utlandet för betydligt billigare pris, hvarigenom statskassan gjort en besparing, motsvarande skilnaden mellan de inhemska och utländska rälerernas pris. Om jag antager att det parti, som kontraherats, kostar 4 millioner kronor, men att, om utländska tagits, priset varit 3 millioner kronor, så har statskassan i senare fallet besparats 1 million kronor. Men landet hade icke blifvit ett enda öre rikare utan tvärt om, ty lika många millioner kronor som de inköpta rälerna kosta, lika mycket hafva vi fått betala för dem till utlandet; och som denna betalning sker med från utlandet lånta penningar, så gå de räntor vi få erlægga å sådana lån till mycket mer än kapitalet. *Nu deremot, när den protektionistiska grundsatsen tillämpats, har landet icke allena samma antal räler utan ock penningarne kvar.* Detta är således den högst väsentliga skilnaden, att i det senare fallet alla penningarne stannat kvar i landet, medan i förra fallet penningarne gått till utlandet. Så går det, när protektionistiska åsichter tillämpas. Det kan i vissa fall blifva dyrare, men under det att man betalar något mer, så har man pengarna kvar i landet, hvilket är en högst väsentlig sak. Dertill kommer att vi kunna gifva arbete åt våra egna arbetare. Detta är så påtagligt, synes det mig, att ett barn borde kunna inse det, och jag kan icke förstå, huru arbetarne kunna vara frihandlare och motståndare till skyddstullar.

Så har man framhållit en annan omständighet, nemligen ort- eller provins-patriotismen. I en stor Stockholmstidning läste jag nyligen att man icke kunde förstå att jag och andra, som äro från en ort, hvilken behöfver köpa spannmål och icke har någon sådan att sälja och fördenskull icke har någon vinst af tullar, ändå kunna vara med om tullarna. Ja, mine herrar, det är nog så att man i öfre Dalarna behöfver köpa spannmål och dertill icke så litet. Men der är verkligen förhållandet, att både landsting och hushållningssällskap äro för skyddstullar. Hushållningssällskapet hade just i går sitt ordinarie sammanträde och af alla de närvarande var det mer än tre fjerdedelar, som uttalade sig för spannmålstullar i enlighet med utskottets förslag, under det att icke fullt en fjerdedel visade sig hylla frihandelsåsigter. I landstinget hafva förhållandena visat sig ungefärligen enahanda.

Hvad bevisar detta annat än att man i Dalarne, vid bedömandet af en stor fosterländsk fråga, sätter denna i första rummet och de enskilda intressena i ett senare? Jag var i somras med på ett stort möte i öfre Dalarne, der en af frihandlarnes talangfullaste kämpar uppträdde med begagnande af frihandlarnes alla finesser för att få folket på sin sida. Der hade icke alla förutfattade åsichter; men de ville höra skäl för och emot, och man försökte därför klargöra saken för dem. Men när intet annat hjälpte, utropade denne talare: huru kunnen I i denna ort, som behöfver köpa spanmål, vara med om att man lägger tull på spanmål, hvaraf I ingenting hafven att sälja? I förtjenen ingenting på sådant.

Jag skulle önska att herrarne varit med och sett dessa dalamän, när det så öppet sades dem: "I skolen sätta edra egna intressen framför fosterlandets". Det talet vann der ingen anklang och skall icke heller göra det här, ty i fosterländska frågor är det ej värdigt svenske män att sätta enskilda intressen framför det allmännas bästa. Är man öfvertygad om att fosterlandet behöfver ett ändradt system på det ekonomiska området, är det icke värdt att hos dessa män söka vädja till egennyttiga beräkningar!

När så väl här som i vissa tidningar klagats öfver att jag och andra representanter varit för tullskydd, ehuru de orter vi tillhöra icke hafva vinst eller särskild fördel deraf, så tillbakavisar jag det såsom en förnärmelse mot oss och våra kommittenter, när man velat antyda att vi i en stor fosterländsk fråga skulle vilja sätta den enskilda nyttan först och fosterlandet i andra rummet.

Det har sagts att man skulle uppskjuta denna frågas afgörande till nästa riksdag, då nya val stunda. Flere skäl hafva emellertid föranledt mig att nu rösta för utskottets betänkande. Jag gör det dels därför att jag icke kan förutsätta, att de riksdagsmän, som komma hit nästa år, skola vara bättre inne i denna fråga än de som varit med om dess behandling förut och således nödgats sysselsätta sig dermed, och dels därför att jag anser det vara vår pligt att så fort möjligt är söka bot mot det betryck, som varder allt värre och värre. Det synes mig dessutom vara ett rent fattigdomsbevis för kammaren, om vi nu skulle säga: frågan är för stor för oss, vi skola icke besluta, utan öfverlemna detta åt dem, som komma hit om ett år, de förstå saken bättre än vi. Man säger visserligen att det ju endast dröjer ett år; ja väl, men sådan ställningen nu är har jag för min del icke samvete att se, huru den ena idoga och sträfsamma näringsidkaren efter den andra går under och huru skaror af arbetare gå sysslolösa. Jag ser vid våra jernvägar och hamnar massor af utländska varor importeras och utlastas, och af hvilkas tillverkande utlandets arbetare haft arbete och bröd, som vi skola betala dem, under det att våra egna sakna båda. Jag har icke samvete att fortfarande se detta. Det är mycket troligt att det går så att det icke blir någon förändring i systemet nu, men jag vill icke dela ansvaret med dem, som vilja bibehålla ett system, hvars följder visat sig vara så sorgliga.

Man har hört uppgifvas — fastän icke så alldeles tydligt — att vi skulle hafva att befara en ministèrförändring om tullarne skulle

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
infrående af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

komma att beslutas. Mine herrar, ingen af eder sätter den nuvarande ministären högre än jag. Jag sätter den så högt, att om jag det ena ögonblicket skulle rösta för tullar och det andra för huru vida ministären skulle afgå eller icke, så skulle jag obetingadt rösta för dess bibehållande. Sådan är min ställning. Men *öfver* både ministèr och allt annat sätter jag fosterlandet. Och då jag anser fosterlandets väl så fordra, *då* må alla personliga hänsyn vika och jag följer det bud, mitt hjertas röst gifver mig, och röstar för utskottets betänkande. Då jag gör detta är det ock med den lifligaste öfvertygelse derom, att jag med ett sådant votum bäst gagnar vårt lands arbetare, och jag önskade säga detta så att det hördes af dem alla. Jag har icke samvete att se, huru man tager arbetet från våra egna arbetare och dymedelst rycer brödet ur deras munnar för att kasta det till utländingen.

Må de herrar, som hafva mod dertill, göra det, men jag kan det icke.

Jag yrkar bifall till utskottets betänkande.

Häruti instämde herrar *Pettersson* i Tjärsta, *Anderson* i Skeenda, *Olsson* i Ättersta och *Larsson* i Löa.

Herr *Sjöberg* i Stockholm yttrade: Under den långvariga diskussion, som vid förra riksdagen egde rum i denna fråga, yttrade jag mig alls icke. Man fick då, liksom nu, höra de temligen utnötta fraserna, så å ena som andra sidan, och jag hade icke något att för egen del tillägga. Jag använde således en våltalighet, som vid sådant förhållande plägar vinna ett visst erkännande, nemligen *tystnadens*. Om jag icke nu följer det exempel, jag då gaf, så kommer det sig helt enkelt deraf, att det troligen är det sista tillfälle, jag har att i kammaren yttra mig i denna fråga, hvarför man må förlåta mig den ärelystnaden, att jag önskar låta några ord i ämnet för min räkning stanna i kammarens protokoll.

Jag bör kanske redan på förhand säga, att jag hör till antalet af de förrädare mot fosterlandets sanna intresse, hvilka finna det hvarken vara rätt eller nyttigt att lägga tull på spanmål. Sedan jag afgifvit detta förklarande, skulle det ju kunna vara öfverflödigt att yttra mig vidare, men jag vill dock göra det för att aflägga en bekännelse, som på den sida, der jag icke står, antagligen torde vinna något erkännande. Jag har nemligen, långt innan utskottets nu föreliggande betänkande såg dagen, allvarligt och samvetsgrant försökt att sätta mig in i åskådningssättet hos dem, hvilka hålla före, att det ligger någon välsignelse i att sätta tull på spanmål. Jag har varit i temligen nära beröring med tullskyddsvänner och känner många sådana både inom och utom riksdagen, på hvilka jag sätter stort värde och som dessutom äro mycket älskvärda personligheter; men i trots af detta och de många och långa öfverläggningar, som jag med dem haft för att komma till ett tillfredsställande resultat för min egen uppfattning, så har jag oupphörligen kommit tillbaka till min gamla kärlek. Jag står derföre fast vid den öfvertygelsen, att det icke skulle vara någon lyckta utan snarare en olycka för landet, om den ifrågavarande tullen kommer till stånd.

Hade jag likväl, trots alla dessa ansträngningar — och jag upprepar att mina nyss antydda bemödanden varit samvetsgranna och ärliga — ändock kunnat hysa någon tvekan, så har denna blifvit fullständigt undanröjd genom utskottets föreliggande betänkande. Och jag må tillika bekänna, att hvad jag sedermera hört till försvar för detsamma ytterligare stärkt mig i den uppfattning, jag nyss angifvit.

Jag har sålunda icke kunnat instämma i den näst föregående talarens anförande.

Han yttrade visserligen, jag medgifver det, en och annan tänkvärd sak, men det hela föreföll mig mera såsom ett litet fyrverkeri eller lek med ord eller en viss art af småfyndig advokatur, än en utredning och utveckling af den sak, som föreligger. Så t. ex. hörde vi honom ena gången tala om det förderfbringande frihandelssystemet. Detta system var således, menade han då, det rådande, men andra ögonblicket påstod han, att vi icke hade något frihandelssystem, och att alla näringar utom jordbruket hade skydd. Hvart tog då frihandelssystemet vägen? Ena ögonblicket hörde vi vidare, att från den frihandelsvänliga sidan utslungats hotelser, det andra ögonblicket återtog han det mycket vackert. Vid hvilket af dessa omdömen skall man fästa sig? Vidare, för att illustrera sitt anförande med att framhålla det sätt, hvarpå några högre embetsmän, presidenter och andra uppträdit i denna sak, ansåg han att man på försök borde sätta sådana herrar på $\frac{1}{8}$ mantal der uppe i Dalarne, och se huru de der sloge sig ut. Man skulle måhända, med anledning af detta yttrande, kunna med fog fråga, om en bankofullmäktig skulle finnas benägen att sätta sig ned på en sådan torfva. Mot så kallade tjänstemän i allmänhet framkastades åtskilliga anmärkningar, hvilka dock äfven i viss mån återkallades. Allt rog, man eger icke rätt, åtminstone icke en så framstående och myndig talare som han, att ena ögonblicket säga en sak och det andra återtaga den. Jag skulle kunna gå mycket längre i anmärkningar i detta hänseende, om jag icke respekterade kammarens tid mera än han.

En ytterligare anmärkning vill jag dock tillägga. En ny Riksdag skulle icke, enligt den nämnde talarens förmenande, kunna medföra samma lyckliga resultat, som den nuvarande kan åstadkomma. Dervid måste jag, å andra sidan, göra den anmärkningen, att han, då han påstår sådant, måste hafva mycket litet förtroende till den allmänna uppfattningen i landet. Ty om Riksdagen af Konungen upplöses just för denna frågas skull, så måste svenska folket vara mer än lofligt enfaldigt, om det icke begrepe hvad frågan gälde, och om det icke skickade hit sådana representanter, som kunde föra skyddssystemets talan.

Jag bör icke för min ringa del uppehålla afslutandet af denna debatt. Dock ännu några ord. Jag hörde i går eller i förgår en person, på hvilken jag sätter mycket värde, yttra, att, om denna fråga faller, ansvaret skall komma att hvila icke på dem, som väckt den, utan på dem, som motarbetat densamma. Jag föreställer mig att vi alla känna det ansvar, som vårt votum i frågan kan komma att medföra. Men jag kan omöjligen erkänna, att den ena eller andra sidan bör

*Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)

tillmäta sig i det afseendet en djupare känsla af detta ansvar. Jag skall för min del med gladt mod och fullkomligt lugnt samvete lägga mitt nej i urnan vid den, som jag hoppas, snart förestående oundvikliga voteringen; och jag är öfvertygad om, att våra ärade motståndare skola göra det samma. Jag hoppas vidare, att mina meningsfränder icke skola taga anstöt af, om jag fortfarande, såsom hitills, vänskapligen och broderligen umgås med dem, som stå på den mig motsatta sidan. Vi kunna alla dela jemt i detta afseende. Under denna strid har, så vidt jag kunnat förnimma, hårda ord och icke vackra tillmälen framkastats från såväl den ena som den andra sidan. Men det hör till naturen af en sådan strid, och man torde därför icke böra strängt bedöma dem, som under stridens hetta kunnat tillåta sig uttryck, hvilka de vid kallare blod skulle vilja återkalla. För att så kan ske behöfves icke bättre bevis än det vi i dag fått, då till och med en fridens apostel yttrade sig med sådan häftighet, att jag är säker på, att han redan ångrat det, och framkom med en antydan, för hvilken han icke har det ringaste bevis förr, än han fått se det justerade protokollet. Är icke detta förhållande ett bevis på, huru lätt man kan förgå sig? Sammaledes var förhållandet med vår ärade vice talman, hvilken nyss gjorde en antydan, hvilken jag icke vill upprepa.

Jag ber att få tillägga ytterligare några ord, hvartill jag föranledes äfven af den nästföregående talarens yttrande. Han sade att en person, sådan som jag, t. ex., en stadsbo, icke egde förmåga att bedöma denna fråga, att en sådan icke hade någon praktisk erfarenhet i ämnet och så vidare. Nå väl, jag skall icke försöka bevisa motsatsen. Men hvad jag eger rätt att åberopa såsom bevis från min ståndpunkt, det är den omständighet, att både inom och utom riksdagen just sådana personer, hvilka man måste tillmäta stor sakkunskap i frågan, stå på samma sida som vi frihandlare och säga, att detta föreslagna tullskydd icke skulle blifva välsignelsebringande, utan snarare till skada för jordbruket. Då så är, ega vi andra, som åtminstone borde kunna tillerkännas en smula sundt förnuft och förmåga att räkna quatuor species med statistiken framför oss, rätt att påstå, att dessa herrar, som tillvita oss obekantskap med frågans innebörd, dock måste erkänna, att det finnes andra än de, som hafva det sublimes förståndet i detta hänseende.

Det är möjligt att frågan med några få rösters öfvervigt — ty någon större majoritet lära väl vännerna af spanmålstullar icke kunna påräkna vid en blifvande samfäld votering — nu går igenom. Jag antager till och med, att den uppbäres af en kommande Riksdag och att kanske många Riksdagar skola gå om, innan en omkastning sker. Säkert är emellertid att en omkastning förr eller senare kommer att inträffa och att — derom vittnar denna frågas historia — den dag icke är allt för långt borta, då man skall inse, att det hade varit godt, om vi redan nu hade afklippt ett sådant stridsämne som detta. Vi hafva i dessa tider många andra brännbara ämnen; låtom oss icke till dem foga ett nytt sådant ämne, som skall föda afund och bitterhet. Ty huru man än må betrakta saken, kan man dock icke komma

ifrån, att de tullar, som äro i fråga, skola höja priset på de nödvändigaste lifsförnödenheterna, och det är detta, som synes mig vara, lindrigast sagdt, högst betänkligt.

Jag vågar hoppas, att jag med hvad jag nu yttrat icke gjort mig skyldig till någon förnärmelse mot mina motståndare, samt att, såsom den ärade vice talmannen äfven medgaf, vi kunna anse oss vara goda patrioter å ömse sidor, och jag vill icke heller i detta afseende tillmäta mig något företräde. Men jag skall nu sluta med uttalandet af den förhoppning, att Andra Kammaren måtte stanna i samma beslut som den Första.

Herr Hedin: Herr talman! Vi få visst ändra om det gamla ordstäfvet: huru tiderna förändras, och i stället säga: huru dock tiderna förblifva sig lika. För ungefär 50 år sedan spelades på en vida större scen än denna ett drama, likartadt med det, i hvilket vi alla nu äro mer eller mindre betydande aktörer. En man, hvilkens namn under ett par årtionden gick med berömmelse långt utöfver Europas gränser, yttrade då på ett offentligt möte — det ansågs på den tiden, då skyddssystemet var rådande i England, icke för en skandal om en statsman bevistade eller till och med uppträdde och höll tal på ett frihandelsmöte — några ord, om hvilka jag ber att få erinra kammaren. "Det fans en tid", säger han, "då politici icke blygdes att försvara spanmålslagarne rent af såsom konstgrepp att flytta de mångas penningar i de fås fickor. Vi måste — så resonerade de — hafva en mächtig och rik klass af magnater; därför måste jordräntan hållas uppe; och för detta ändamål måste brödpriset hållas uppe. Ännu torde väl de finnas, som tänka så, men visligen behålla de sina tankar för sig sjelfva. Ingen dristar nu offentligen yttra, att tio tusen familjer böra sättas på förknappning, på det att en må ega ett vackert skulpturverk eller en vacker tafel". Det var i ett tal i Edinburgh år 1845 som den berömde häfdatecknaren och statsmannen Macaulay yttrade dessa ord. Han påvisade då, bland annat, mot talet, det sedvanliga, här så många gånger i dessa dagar hörda talet om det nära förhållandet mellan födoämnenas pris och arbetarnes löner, att i England hade man under de sista 10 åren två gånger haft exempel på, att lifsmedelsprisen stigit med en annan effekt på arbetslönerna, än den som här talats om: arbetslönerna hade fallit; och två gånger under samma 10 år hade man haft den erfarenheten, att spanmålsprisen sjunkit och arbetslönerna stigit. Jag misstänker storligen att hela den teori om förhållandet mellan födoämnenas pris och aflöningarne, som här upprepats från flera håll, icke är något annat än hvad en talare här om dagen kallade en sofism eller ett löst antagande. Den är åtminstone något som icke här i landet blifvit ordentligt undersökt, och Englands erfarenhet talar helt och hållet deremot. Påvisandet af det förhållandet att arbetslönerna icke stiga med stigande lifsmedelpris, var ock ett af de starkaste argument, för hvilka slutligen de engelska spanmålslagarne föllo år 1846.

Hurudant var i England den jordbrukande befolkningens tillstånd före denna epok, och hurudant har det varit efter densamma?

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

En bekant författare, Eugen Buret, känd säkerligen af åtskilliga bland kammarens ledamöter, skildrar den jordbrukande befolkningens tillstånd i England år 1840, femtiosex år före spanmålslagarnes upphäfvande, med de orden, att den jordbrukande befolkningen i England — han menar icke jordegare-aristokratien, utan jordbruksarbetarne — var på väg att sjunka ned i ett tillstånd, jemförligt med landtbefolkningens på Irland. Hvar och en vet att tillståndet bland Englands jordbruksbefolkning nu är helt annat. Och hurudant var tillståndet bland Englands industriökande befolkning före spanmålslagarnes upphäfvande och hurudant är det nu? En hvar, som känner Englands inre historia i detta århundrade, minnes de engelska industriarbetarnes hungeruppror, minnes huru de rasade mot maskinerna. Hvar och en, säger jag också, som känner något af Englands inre historia under den nyaste tiden, vet huru Englands industriökande befolkning under de senare decennierna höjt sig till en ställning, som den aldrig förut intagit, vare sig i ekonomiskt eller socialt hänseende. Det torde måhända vara skäl att erinra sig hvilken beundransvärd hållning denna befolkning intog, då det stora secessionskriget rasade i Amerika! Vi veta att den engelska aristokratien till stor del med sina sympatier stod på sydstaternas slafbaroners sida. Den engelska arbetarebefolkningen åter, som led oerhördt under den förfärliga bomullskrisen, lät icke för ett ögonblick rubba sig i sina sympatier för den frihetens sak, hvars främsta symbol var Abraham Lincolns namn. Detta, herr talman, är frukten af en rättvis beskattning och, såsom den ärade representanten från Vexjö i går yttrade: af frukten känner man trädet.

Då jag härom dagen kom att till en ledamot af denna kammare yttra några vänliga ord om den berömda motiveringen till det nu föreliggande betänkandet, svarade han: "det lär förhålla sig så, att den rätta och egentliga motiveringen skall sparas till debatten". Denna underrättelse innehöll naturligtvis för mig en maning att med om möjligt än större uppmärksamhet än vanligt följa den ärade utskottsordförandens yttrande under måndagens debatt. Det är därför naturligt att det lilla jag kan hafva att andraga, det kommer jag att i viss mån anknyta till hvad den ärade ordföranden då yttrade. Detta gör jag icke med någon glädje och sannerligen icke heller för att söka gräl med honom. Nej, herr talman, jag tänker med saknad tillbaka på den dag — den 4 maj 1882 — då kammaren afhandlade en mycket vigtig och i mina ögon särskildt intressant fråga, också behandlad eller åtminstone berörd i det nu föreliggande betänkandet, och då jag hade den förmånen att icke behöfva begära ordet utan blott behöfde stå upp från min plats och hos talmannen anhålla att blifva antecknad såsom den der ville instämna med den nuvarande ordföranden i bevillningsutskottet. Kammaren hade då att befatta sig med bevillningsutskottets utlåtande n:o 10, punkt 48, i hvilken utskottet hemstälde, "att Riksdagen med afslag å herr Boströms motion", hvilken gick ut på den nya tulltaxans trädande i kraft från den 1 januari 1883, "måtte besluta att samtliga nu antagna tullsatser skola tillämpas från och med den dag, då de med Frankrike afslutade nya

handels- och sjöfartstraktater träda i gällande kraft“. Denna åsigt bekämpades på det kraftigaste af utskottets nuvarande ordförande, dels i en af honom väckt motion, dels i en vid utskottets betänkande fogad reservation och dels i flera anföranden här i kammaren; och jag hade den glädjen att på samma sida, som han intog, finna herrar A. P. Danielson, Liss Olof Larsson, Jöns Rundbäck och Haggström, för att icke nämna alla dem, som i likhet med mig nöjde sig med att blott instämma i hvad någon af desse talare yttrat. Den ärade ordföranden häfdade då kraftigt upprätthållandet af ordalydelsen i grundlagens 61 paragraf. Det är således med förvåning och ledsnad jag nu finner namnet E. G. Boström tecknad endast under utskottets betänkande och icke tillika under någon betänkandet vidfogad reservation, i hvilken han velat upprätthålla sin år 1882 så kraftigt och väl förfäktade åsigt om grundlagens bud och grundlagsbudens helgd. Jag står kvar på den ståndpunkt, der vi båda då befunno oss. Jag vet icke, huru det kan vara med de öfriga talare, som då följde herr Boström, jag misstänker att de följt honom äfven nu, på en annan väg. Jag står äfven kvar på den ståndpunkt, som den 16 mars samma år intogs af den ärade ledamoten i bevillningsutskottet på östgötabänken. Han tillbakavisade då eftertryckligt den tanken, att bakom hans motstånd mot franska handelstraktaten skulle ligga en tanke på höjda industritullar. På den ståndpunkten står jag nu kvar, men i hvilken mån han öfvergifvit den, synes icke blott af de nu föreslagna tulltaxebestämmelserna, utan äfven af ett uttalande på, jag tror, sidan 29 i utskottsbetänkandet, der han med majoriteten inom utskottet beklagar, att franska handelstraktaten lagt hinder i vägen att gå ännu längre än man nu gjort. Han frågade här om dagen i sitt vackra anförande, hvilket som vanligt äfven af oss, hans motståndare, hördes med sympati: man klandrar protektionisterna och tillvitar dem allt möjligt; hvarför klandrar man oss, är det därför, att vi satt oss ett stort mål före? Nej, visserligen icke; hans fråga må besvaras med en motfråga. Huru kan han eller någon annan på den sidan klandra oss, som stå kvar, der han förut, vid nyss nämnda tid, befann sig?

Ordföranden i bevillningsutskottet yttrade i måndags, att på 1850-talet en frihandelsväg nådde fram till våra kuster och krossade det då rådande skyddstullsystemet. Jag misstänker, att ordföranden i bevillningsutskottet icke har närmare studerat vår tullbeskattnings historia. Det var nemligen icke skyddssystemet som spolades bort af denna väg, det var *prohibitivsystemet*. En auktoritet, som jag vågar bringa upp nästan i paritet med den ärare ordföranden i bevillningsutskottet, nemligen J. F. Fähræus, yttrade på riddarhuset den 16 september 1857, att genom antagande af det då föreliggande tulltaxeförslaget skulle man ändtligen komma fram till den punkt, som 1823 års riksdags ständer utstakat såsom det mål, hvartill man borde successivt närma sig, och det målet var: afskaffandet af prohibitivsystemet och medgifvande, såsom orden lyda i 1823 års riksdagsbeslut, af “allmän frihet att, mot afpassad tull, till riket införa alla utländska varor“. Men att afskaffa ett förbudssystem är icke detsamma som att öfvergå

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

Angående
införande af
spanmäts-
tullar.
(Forts.)

till ett frihandelssystem med finanstullar. För öfrigt, och deri instämmer jag helt och hållet med representanten från Nedan-Siljans domsaga, lefva vi ju icke ens nu under ett frihandelssystem utan under skyddstullsystem; det har han till full evidens visat, ehuru han beklagade att detta system icke utsträckts så långt som han önskat. Må man, för att öfvertyga sig om, att vi ingalunda antagit frihandelsprinciperna, kasta en blick ej blott på tulltaxan, utan ock på budgeten. Euligt Kongl. Maj:ts beräkning för nästkommande år uppgå samtliga statsinkomster till 74,722,000 kronor. Af dessa statsinkomster utgöra skatterna något öfver 56,000,000 kronor, och af skatterna till staten utgör tullbeskattningen allena 29,000,000 kronor. Denna beskattning utgör således vida mer än hälften af samtliga skatter till staten. Bör den då drifvas upp ännu högre? Jag förmodar, att, intill dess möjligen sjelfva allvisheten lärt folken att finna principen den rätta för *en enda*, efter alla skattskyldiges skatteförmåga väl afpassad skatt, och icke blott detta, utan derjemte det ofelbara sättet för denna skatts fördelning till utgörande, man kommer att finna det rigtigast att söka genom ett flertal af skatter, hvilka träffa olika inom olika lager af samhället, så vidt sig göra låter utjemna de med hvarje skatteform utan undantag följande brister och orättvisor. Men om detta ändamål skall kunna uppnås, är det sjelfklart, att man icke får uppjaga *en* skatt till sådan höjd, att de öfriga i jämförelse dermed sjunka ned till en obetydlighet. Nu utgör tullbeskattningen mer än femtio procent af alla skatter till staten; är det då icke en betänkelig sak att söka uppdrifva den skatteformen ännu högre? Åtminstone måste hvar och en finna det, som rätt begrundar, hvad min granne här till venster anförde ur ett yttrande af representanten från Nedan-Siljans domsaga, då denne en gång med rätta fäste uppmärksamheten på, att vår tullbeskattning, såsom normerad icke efter varans värde utan efter dess kvantitet, med naturnödvändighet måste orättvist trycka just de minst bemedlade. Är det nu så — och för min del håller jag det för ett axiom — så måste man hysa betänkligheter mot att ytterligare höja en skatt, som redan nu intager en så prädominerande ställning inom svenska statens skattesystem.

Likväl har bevillningsutskottet nu föreslagit en sådan förhöjning, att man väl utan öfverdrift kan antaga, att den skulle belöpa sig till icke mindre än 20 procent. Kongl. Maj:t har dock icke begärt ökade skattebidrag för några nya påträngande behov; tvärtom utvisar ju statsverkspropositionen ett öfverskott. Nej, vi känna ju hvarför denna skatteförhöjning tillkommit. Jag vet icke hvarför jag ej skulle säga rättfram, hvad andra talare förut vidrört, ehuru med en viss skygghet för att något närmare inlåta sig derpå. Man har nämnt socialismen. Jag måste bekänna, att om det finnes någon art eller form af socialism, som företrädesvis och framför hvarje annan är förhatlig, så är det för visso den att taga från de mindre bemedlade och gifva de mera bemedlade eller de rika. Och derom just är här fråga: man vill genom en förhatlig beskattning på de oundärligaste förnödenheter öka inkomsterna för dem, som dock ega något, på de fattiges bekostnad. Här yttrades ju i går af representanten från Öland, att man har gjort

socialism i Sverige på senare tiden på det sätt, att »staten år från år tagit från jordbrukarne deras billiga rätt att få betaldt för sina alster.» Det är detta som nu skall rättas!

Den form af socialism, som man nu vill bana väg för, är — jag vill erkänna det — icke ny, icke uppfunnen vare sig af den, som jag citerat, eller någon af dem, som stå på hans sida. Nej, den har ett högre ursprung, den kommer, äfven den, från Tyskland. Hans excellens herr statsministern erinrade oss i förgår om att furst Bismarck dref protektionistisk politik af statsfinansiella skäl, och utan tvifvel är detta riktigt. Rikskansleren vill göra tyska rikets finanser oberoende af de särskilda, möjligen någon gång motsträfviga, staternas matrikularbidrag; men han har äfven haft ett annat syfte. Detta framgår alldeles uppenbart ur den kritik, som hans skattesystem varit i Tyskland underkastadt. Detta går nemligen ut derpå, att på samma gång man lägger allt mer och mer, ständigt sig ökande tyngd af indirekta skatter på den minst bemedlade delen af folket, så dess mer skall man lätta skattebördan för medelklassen och i synnerhet för de mest bemedlade, för dem, som stå högst på samhällsskalan, deribland riddargodsegarne. Detta är mönstret för vår nyaste socialism, hvilken går i motsatt rigtning mot den, som förut så mycket talats om och som väckt så mycken — jag tror onödig — förskräckelse.

Den ärade representanten för Arboga och Sala påstod häromdagen, att vi frihandlare — vi kallas ju så, ehuru vi lefva under ett skyddstullsystem och ej yrka dess upphäfvande — skulle representera Darwinismen i politiken. Nej, han har tagit miste; den politiska Darwinismen har sina målsmän just hos dem, som hylla de Bismarckska skatteplanerna. En af tyska rikets högtbetrodde män — man skulle kunna kalla honom riks- och statsfilosof — nemligen Treitschke, har framställt Darwinismen tillämpad på politiken i så tydliga drag, att man icke kan misstaga sig på betydelsen deraf. Han säger, att den är ett vanvett, den gamla läran om alla människors naturliga likhet, att sanna förhållandet är människornas naturliga olikhet. Enligt Treitschkes lära är det naturens eviga, oafvisliga vilja och bud, att millioner skola träla med dödande och smutsigt arbete, för att några tusental skola få studera, måla eller — regera! Detta är, enligt hans mening, Guds egen instiftelse — om det uttrycket kan begagnas, ehuru denna filosof nog icke tror på Gud. Det är därför en dumhet att tala om, att slafveri, förtryck, eröfring äro en orättfärdighet; ty det svaga skall vika för det starka, det låga för det ädla. Se den en målsman för Darwinismen i politiken; hos oss är han icke att söka. Jag trodde att svallvågor af den namukunniga kampen för tolf år sedan mellan Treitschke och Schmolier skulle hafva nått hit upp; men jag märker att de dock icke hunnit nog långt åt norr, för att grumla det stilla vattnet i Arbogaån.

Det är sant, att mot den beskattning, som bevillningsutskottet vill lägga på de minst bemedlade klasserna i samhället, bjudas här två ersättningar. Den ena är afskaffandet af en del af kaffetullen. Jag förmodar att, såsom ersättning betraktadt, är det ungefär det samma som om jag säger: "tag hit en krona och du skall få några

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.*
(Forts.)

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

öre i stället“. Men dertill kommer, när man ser närmare på denna s. k. ersättning, något annat som är så extraordinärt, så alldeles utsökt märkvärdigt, att det till och med är märkvärdigare än både förhöjningarna och nedsättningarna, nemligen formen för det förslag, bevillningsutskottet framställt i punkten 43 å sidan 65, “att under förutsättning deraf, att Riksdagen till hufvudsaklig del beslutar åsätta de tullar utskottet här ofvan förordat, tullen å kaffe måtte nedsättas“ o. s. v. Det är lyckligt för mer än en, att herr talmannen, som, bland annat, än förpligtad enligt grundlagen att icke framställa proposition på något som är grundlagsvidrigt, icke äfven måste neka att framställa proposition på sådant, som, utan att tydligen strida mot grundlagen, har ett annat fel, nemligen att vara rent nonsens. Vi skola, föreslår utskottet, nedsätta kaffetullen under förutsättning att de förut föreslagna tullsatserna blifvit *hufvudsakligen* bifallna! Hvad vill det säga — *hufvudsakligen* bifallna? Huru skall det gå till att afgöra detta, hur skall det räknas ut, i fall en del af utskottets tullsatser antagas, en del afslås? Skola de särskilda besluten delas i två grupper och sammanräkningen utvisa, huruvida bifalls- eller afslagsbesluten varit de flesta? Eller skall man räkna efter, huru mycket de beslutade tullarne komma att inbringa, och huru mycket de afslagna tullsatserna skulle, om de antagits, inbringa, för att efter förhållandet mellan dessa osäkra siffror afgöra, om utskottets förslag är “hufvudsakligen“ bifallet eller icke? Här fattas onekligen en kläm till i det af bevillningsutskottet framlagda förslaget, nemligen en hemställan om, huru det skall gå till att afgöra, om förslaget är hufvudsakligen bifallet eller icke. Jag har visserligen iakttagit, att det för bevillningsutskottet varit en ren nödvändighet att från den ena sidan till den andra glömma hvad utskottet har sagt, ty hade utskottet icke det gjort, så hade sannerligen åtminstone största delen af dess motivering måst blifva oskrifven. Men denna glömska, som jag således finner ursäktlig nog, ja t. o. m. nödvändig, den går dock något för långt, då man vid nedskrifvandet af en sådan kläm, som den nyss upplästa, glömmer att man några blad framför, under punkten 21, satt en dryg införseltull på — skrufvar, tydligen en nödvändighetsvara af allra första rang.

Utskottet erbjuder, sade jag, äfven en annan ersättning än minskning i tullen på kaffe och kaffesurrogat. Utskottet lofvar höjda arbetslöner, men dertill svarar jag med Macaulays redan anförda ord och med den mot utskottets löften stridande erfarenheten från England. Tills protektionisterna åstadkommit någon historisk utredning, som visar att arbetslönerna stiga vid stegrade lifsmedelspris, täcktes de ur debatten utlemna detta lösa påstående.

Bevillningsutskottets ärade ordförande nämnde, att han kunde åberopa Irland såsom ett exempel på hvad frihandeln slutligen leder till. Ingen menniska på jorden har före bevillningsutskottets ordförande drömt om något sådant; nej, ingen enda! Denna originalitet skall den ärade ordföranden, hur än eganderättsförhållandena må komma att ändras, få behålla för sig såsom ett alldeles oantasteligt fideikommiss! Irland, ett land, som sedan 700 år tillbaka undergått en ännu fortsatt eröfring, som varit underkastadt successiva konfiskationer,

der engelsmännen härjat med eld och svärd mot män, qvinnor, barn, mot människoboningar och husdjur, på sådant sätt, att en af Englands berömdaste historieskrifvare vid beskrifvandet af deras framfart helt naturligt kommit att låna stilen i Josua boks skildring, huru Israels barn utrotade sina fiender i de kanaaniters land — Irland, detta land, der befolkningen lefvat i ett sådant slafveri, att icke någon af de kristna provinserna under osmanernes välde, icke Polen under ryssarnes, lidit ett liknande förtryck under lika lång tid! Nej, der har sannerligen icke frihandeln något att svara för. Nej, det var under skyddstullsystemets blomstringsperiod, som Irlands folk stod mycket lägre än det f. n. gör. Läsen de skildringar derom, som skrivits af sådane män som tyskarne Fr. von Raumer och Venedey, som fransmannen Gustave de Beaumont, hvilka bereste och studerade Irland omkring 1840, och man skall finna att den engelska skyddstullspolitiken har sin andel, men frihandeln ingen i Irlands olyckor. Här har sannerligen den ärade ordföranden i bevillningsutskottet funnit lämpligt att göra *historier*, då han skulle berätta *historia!*

Då den ärade ordföranden vidare sade, att i England och Skotland landtbefolkningen hufvudsakligen skulle sysselsätta sig med industri och lefva deraf, då grep jag ofrivilligt efter katalogen, för att se efter den ärade ordförandens födelseår: jag fann att det var 1842.

Före den tiden stod verkliga i England en del af befolkningsstatistikens, om också onekligen är ganska kinkig, nemligen den öfver folkets fördelning på de skilda yrkesklasserna, på en ganska ofullkomlig ståndpunkt; och om man skulle gå tillbaka till den rådande uppfattningen af ämnet vid tiden före bevillningsutskottets ordförandes födelse, så kunde man möjligen finna stöd för en sådan uppgift som han lemnat, men efter de beräkningar, som grundades på 1841 års folkräkning, är detta icke längre möjligt.

Den ärade ordföranden i bevillningsutskottet har sagt, att man från frihandlarnes sida ständigt framstälde den fråga i falsk form, som skulle besvaras, i det att man alltjemt frågar: viljen I hafva edert bröd fördyradt? Men när har man frågat så? Jag har temligen följt med vår press i hvad den haft att förmåla om protektionistiska eller frihandelsmöten — för att få kännedom om *båda*, måste man följa med frihandelspressen — men jag har aldrig sett något dylikt.

Den ärade ordföranden har äfven sagt, att arbetare förstå intet i denna fråga. Det ordet borde icke hafva uttalats från det håll, der man befinner sig i den hårda nödvändigheten att nödgas försvara ett sådant betänkande, som utan öfverdrift kan karakteriseras, hvad motiveringen angår, såsom en blandning af trots mot tankelagarne och en verkliga sällspord puerilitet i framställningen. Men jag gifver den ärade ordföranden rätt i det påståendet, att agitationerna från frihandelsvännernas sida bedrifvits ensidigt, ty det är verkliga sant. Man har nemligen, så långt jag följt med denna agitation, på frihandelsvännernas sida bemödat sig, med större eller mindre skicklighet och framgång, att faktiskt belysa och logiskt analysera protektionisternas påståenden. Det är möjligt att, såsom representanten på blekingebänken sagt, sofismer insmugit sig deri. Men visst är, att denna

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

agitation icke begagnat ens den minsta del af den omfattande ord-bok af oqvädinsord och injurier, med hvilka agitationen från andra sidan öfverhopat oss och i hvilka det rent af ser ut som om den sökt sin förnämsta styrka. Medan den protektionistiska pressen befattat sig med dylika utfall, har man aldrig från det andra hållet slungat sina motståndare i ansigtet sådana ord som fosterlandsförrädare och beskyllningar att vi vilja sälja landet åt utländingen. Nej, aldrig.

Den talare, som näst före herr Sjöberg hade ordet, yttrade, att agitationen från vår sida varit våldsam, och han anförde såsom bevis derpå, att man skulle behöfva skydd af poliskonstaplar för att icke blifva öfverfallen med oqvädinsord på Stockholms gator. Det är visst, att ingen kan mer än jag ogilla detta alltid klandervärda förfarande, men om det händt — och jag vet att det händt under dessa dagar en och annan riksdagsman, kanske lika ofta en frihandlare som en protektionist — att han blifvit oqvädad, så ber jag talaren och för öfrigt hela kammaren betänka, om icke en person, som icke kommit i åtnjutande af en mera värdad uppfostran samt är stadsbo och således fått en så ringa utveckling, att han "icke kan skilja mellan en ko och en get", bör kunna ursäktas härför, då man fått höra en ledamot af denna kammare mot hans excellens herr statsministern här under debatten slunga den skymfande tillvitelsen, att han skulle vilja i Andra Kammarens protokoll vid justeringen förvanska sina ord. Några hafva uppmanat mig att besvara detta otillständiga anfall mot herr statsministern. Jag svarar nu såsom jag svarat dem: sådant är icke värdt något svar.

När man betänker, huru agitationen från det protektionistiska hållet bedrifvits, och då man har i minnet hvad här från samma håll yttrats, då kunde man visserligen hafva anledning att med repressaliernas rätt till herr ordföranden i bevillningsutskottet återsända det ordspråk, han i måndags använde. Men jag gör det icke, ty jag är äfvertygad att hans ord då förestafvades icke af hans hjertas verkliga mening, utan af debattens ursäktliga ifyer.

Hvad är det nu bevillningsutskottet här föreslagit? Det har föreslagit hvarken mer eller mindre än en revolution. En sådan verkställes icke blott på gatorna med vapen i hand; en våldsam omstörtning förutsätter icke handgripligheter. En reform, som rubbar en samhällets grundprincip, kan ske med iakttagande af alla lagliga former och är stundom nödvändig. Men må man se till, att man icke under iakttagande af dessa lagliga former kränker rättvisans eviga bud. Det ligger i majoritetens inom denna kammare hand att afgöra om ett revolutionärt, ett omstörtande steg skall tagas eller icke. Det ligger i deras hand, som representera den del af befolkningen, som eger Sveriges jord, som innehar eganderätten till hvar sin del af det geografiska territorium, som är den första förutsättningen för hvarje nationel tillvaro, den största och märkvärdigaste af alla eganderätter! Det ligger i deras hand, som representera den del af Sveriges befolkning, hvilken också innehar den politiska makten här i landet. Men innehafvandet af denna är icke en eganderätt, det är en besittningsrätt. För att denna må vara tryggad och oqvald åtnjutas, förut-

sättes framför allt, att den utöfvas med hofsamhet och billighet. Säkerligen erinrar sig mången af kammarens ledamöter en dag här i kammaren, då den oförgätlige, insigtsfulle och snillrike fosterlandsvännen Sven Nilsson i Österslöv — anledningen kan vara onödig att erinna om — utbrast: Sveriges arbetare, icke skrämme I oss med dem; de äro kött af vårt kött! De bravorop, med hvilka denna kammarens majoritet helsade detta yttrande, återklinga ännu i mina öron. Skola Andra Kammarens tanke och känsla vara desamma i dag som då? Med denna fråga inleder jag min slutsats, som är afslag å bevillningsutskottets betänkande.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Herr A. P. Lind: Om det vore så, att frihandlarne kunde åstadkomma, att varuutbytet blefve fritt inom hela Europa, då skulle icke jag motsätta mig att äfven draga mitt strå till deras stack, men då det icke lärers stå i deras förmåga att åstadkomma detta i verkligheten, så anser jag det vara förenligt med landets sannskyldiga gagn och nytta att vi sluta oss till bevillningsutskottets förslag.

Medan jag har ordet, ber jag att få vända mig mot herr Wallmark från Norrland, som i vårt minne återkallade missväxtåren deruppe. Ja, äfven vi minnas dem. Men jag vill återkalla i talarens hågkomst, att då missväxtåren i Norrland inträffade och de öfriga landskapen samtidigt hade rika skördar, gifvo vi norrländingarne så mycket, att de icke visste hvart de skulle göra af alla penningar och all säd de fingo af oss. De bildade särskilda fonder, hvaraf jag tror att de hafva behållning ännu.

För öfrigt vill jag blott tillkännagifva, att jag kommer att rösta för bifall till utskottets förslag.

Herr Lundberg: När vid sistlidet års riksdag frågan om spannmålstullar förevar, yttrade jag, att, då den af bevillningsutskottet föreslagna tullafgift å hvad för lifsuppehälle vore nödvändigt komme att utgöra en för statsverket obehöflig beskattning, som till tvifvelaktig fördel för jordegarne skulle drabba alla dem och i synnerhet de obemedlade, som måste köpa sin brödföda, och då det enligt min åsigt icke blifvit ådagalagdt, att en sådan tullafgift skulle i nationalekonomiskt afseende vara nyttig, jag för min del ansåg utskottets förslag icke böra antagas. I enlighet härmed och på samma grunder får jag ock instämma uti framställda yrkanden om afslag å bevillningsutskottets nu afgifna förslag.

Herr Eriksson i Norrby: Då jag förut icke yttrat mig i denna fråga, har jag begärt ordet för att tillkännagifva den ställning jag intager till densamma. Det har förut af flere representanter upplysts, att de mottagit adresser af sina kommittenter. Jag har icke mottagit någon sådan, men jag tror mig förut känna till den allmänna meningen inom den valkrets jag representerar. Der hafva nemligen vid möten och sammanträden, som hållits för denna frågas diskuterande, vid flera tillfällen uttalats åsigt derom, att något skydd måste beredas åt det svenska jordbruket och näringarne. Då jag för min del

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

också personligen hyser samma öfvertygelse, tvekar jag icke ett ögonblick att lägga min röst i valurnan för bifall till det föreliggande förslaget.

Att denna fråga skall beröra åtskilliga såväl enskilda som lokala intressen, är ju helt naturligt, men jag tror, att det finnes ett stort fosterländskt intresse, för hvilket dessa små intressen böra vika, och det är hela landets stora intresse. Då jag för min del icke kan blifva öfvertygad om, att frihandelssystemet någonsin skall leda till landets bättnad, utan är fast öfverbevisad derom, att en ändring af systemet är nödvändig, får jag endast tillkännagifva, att jag kommer att rösta för bifall till den föreliggande punkten i utskottets betänkande.

Herr Pehrsson i Törneryd: Jag vet att det skulle vara ogrannlaga att taga kammarens tid vid detta tillfälle för en längre stund i anspråk, eftersom det nu är på fjerdde dagen som denna fråga diskuteras, men det måste vara af betydelse för den enskilde representanten att få till kammarens protokoll sin mening uttalad i en så vigtig fråga som den föreliggande. Valmännen böra ock ega tillfälle att förvissa sig om sitt riksdagsombuds görande och låtande i landets för den närvarande tidpunkten mest vigtiga fråga.

Jag får förklara, att samma mening som jag uttalade i fjor hyser jag fortfarande. Ingen kan förneka, utan alla måste erkänna, att produktionspriset på jordbrukets alster står nästan på alla områden högre än försäljningspriset, i synnerhet gäller detta spanmålsodlingen. För ett sådant faktum måste man böja sig. Vid detta tillfälle vill jag icke återropa all den bevisning, som härför kan framläggas, men så mycket måste jag nämna, att det icke längre är möjligt för den svenske jordbrukaren att täfla med den utländske, hvilken har bördigare jord, gynsamare klimat, bättre lokala förhållanden och en mindre skattbelagd jord än hvad den svenske jordbrukaren har. Missförhållandet framträder nu starkare än tillförne till följd af det under senare åren i så hög grad utvecklade kommunikationsväsendet.

Af dessa skäl är jag med om spanmålstullar, icke för systemets skull.

Talet om systemet är för mig främmande, ty om det hade varit fråga om att tillämpa ett sådant tullsystem som det nu föreslagna under förhållanden sådana som på 1870-talet, när spanmålsprisen voro höga, hade jag icke velat vara med om spanmålstullars införande. Systemet svär jag ingen trohet, utan jag vill rätta mig i hvarje särskildt fall efter de förhållanden som göra sig gällande. Jag har därför aldrig förstätt mig på dem, som säga att man bör åsätta en tull för systemets skull. Svårt har jag äfven att förstå talesättet "Sverige för svenskarnes skull", om dermed samtidigt uttalas en förebräelse mot olika tänkande, för jag är viss om att vi alla hysa de bästa välönskningar för fäderneslandets välgång och lycka.

Jag tror att vi kunna hysa aktning äfven för motståndare. Det måhända höfves icke mig att uttala mig om regeringens ställning till den föreliggande frågan. Några ord vågar jag dock härom säga.

Det har sagts, att regeringen icke bort uttala sig. Jag tycker att det är bättre att få erfara ett öppet och ärligt uttalande, låt vara att det ej går i sådan riktning man skulle önska, än att t. ex. regeringen ingen mening skulle ega i en så ytterst viktig fråga som denna.

Ingenting är ibland lättare än att glömma. Jag tänker härvid på mig själf på samma gång som på några af oss, som icke voro med i riksdagen under de starka strider, som egde rum emellan regering och representation på 1870-talet. Man har glömt mycket annat af det som varit. De, som nu tro sig kunna hårdt klandra den nuvarande regeringen, kunna kanske häruti missräkna sig; regeringen har ju visat oss tillmötesgående genom att framlägga förslag, genom hvars antagande mera rättvisa och billighet vunnits i vårt beskattningsväsende. Det är ingalunda lätt att arbeta för ett sådant mål. Motstånd reser sig och allt hvad man önskar går icke lätt att få på en gång, kanske snarare genom att gå successivt till väga. Jag tror därför att en ej obetydlig del af det klander, som under denna diskussion uttalats mot regeringen, är mindre välbetänkt. En olika åsigt med representationens i en så viktig fråga som den föreliggande må ju kunna föranleda en ministèrs afgang, men faller ministèrn för en på samma gång ärligt och af ren öfvertygelse uttalad mening, då faller den i alla fall med ära. Af hvad jag i början anförde framgår, att jag kommer att rösta för den föreslagna spannmålstullen.

*Angående
infrående af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Herr Jansson i Krakerud: Jag erkänner, att bevillningsutskottets motivering är rätt bra. Utskottet har velat erhålla tullskydd och utskottet har uttalat detta i betänkandet. Erfarenheten har visat oss, att bevillningsutskottet icke är så dåligt, att det skulle vara, såsom påståtts, under all kritik. Jag ämnar emellertid nu yttra några ord med afseende å tullskyddsvännernas tillvägagående. De hafva utmålet jordbrukets och industriens betryck. Häri instämmer jag. Jag ber få tillägga, att detta betryck gått presterna så till hjertat, att de beslutat sig för att upphjelpa jordbruket. Då jag säger detta, beklagar jag, att icke våra prester förr lärt känna detta betryck, ty då hade de kanske förut medverkat till en skatteafskrifning, som alla jordbrukarne fått nytta af. Med afseende å skyddstullar äro ju nemligen åsigterna delade, i det somliga påstå, att endast en del eller högst hälften skulle hafva nytta af tullar.

Jag beklagar äfven, att en del frihandlare alltid stå emot alla både billiga och obilliga anspråk, som komma fram i denna kammare för att lindra jordbrukarnes betryck.

Våra tullskyddsvänner hafva ifrigt sökt visa, att landet verkligen lider betryck. Hvad tjänar det emellertid till att söka visa detta, då det är af alla erkänt. Jag tror, att, om man afstode härifrån och komme till sättet att hjälpa, detta skulle befördra frågans lösning. Våra tullskyddsvänner anse, att rätta sättet att bringa hjälp är att höja produktionskostnaden, att höja arbetslönerna, med ett ord, att höja priset på allt inom landet.

Jag får för min del säga, att kunde jag fatta, att man på den vägen kunde skaffa en nationalförmögenhet, så vore det ju en galen-

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.*
(Forts.)

skap att vara fattig. Men det synes mig, att man då icke behöfde tillgripa ett så genomgripande förslag som det föreliggande. Man kunde ju experimentera i smått. Vi jordbrukare hafva ju arbetare och för det mesta spannmål att sälja. Nu gäller vanligen en dagspenning på landet åtminstone en krona. En tunna råg kostar 10 kronor. Således om en arbetare skall få en tunna råg, måste han arbeta i tio dagar. Nu säger man: det är för litet betaldt; om vi få tull, så stiger dagspenningen! Nå väl, antag då att dagspenningen höjes till 1: 20, och priset på rågen till 12 kronor. Följden blir väl då ingen annan än den, att arbetaren får arbeta i alla fall 10 dagar för att förtjena en tunna råg; och jag kan inte förstå, hvad arbetaren då tjänar på den saken — icke heller arbetsgifvaren. Går man till väga på samma sätt med våra handverkare, skräddare, skomakare o. s. v., så skola vi nå samma resultat. Vinsten på tullen blir icke ett enda öre.

Men så säger man — och det med rätta — att vi ha en ovanligt stor statsskuld. Detta har nyss bevisats af herr vice talmannen på ett förträffligt sätt. Jag skall icke sätta mig emot detta bevis; och jag önskar af innersta hjerta att vi kunde afbetala på denna skuld lika mycket som protektionisterna önska det. Men frågan är just om *sättet huru* man skall kunna afbetala denna skuld. Vi ha intet annat att betala med än guld och varor. Men nu tyckes det som om protektionisterna ämnade höja produktionskostnaderna för våra varor och derigenom skulle man då få lättare att exportera varorna! Jag tror tvärtom, att, om vi kunde sänka produktionskostnaderna, så skulle vi träffa afnämare både utom och inom landet. Sålunda kan jag icke förstå att skyddssystemet kan hjälpa oss. Jag tror att äfven bevillningsutskottet insett detta sjelft; ty det synes mig som om utskottet icke skulle ha varit fullkomligt nöjdt med detta sätt att betala statskulden. Det har nemligen derjemte föreslagit ett annat medel, nemligen att importera kaffe. Det är en statsekonomi jag icke begriper! Är det således med kaffeimporten man vill betala vår statsskuld? Det synes mig omöjligt! Och så kommer härtill, att våra kemister säga att kaffe icke innehåller det ringaste näringsämne. Går man vidare och drager ut konsekvensen af detta sätt att gå till väga, så blir följden att vi befordra kaffedrickandet, men hämma mjölkkonsumtionen!

Jag tror icke att man bör slå in på ett sådant system. Jag skulle hellre önska, att bevillningsutskottet kommit fram med ett förslag, gående ut på att de penningar, som komma in i statskassan genom tullen, skulle gå in i statskontoret till en pensionsinrättning för fattiga arbetare.

Jag skall icke vidare uppehålla herrarne, utan helt enkelt yrka afslag på betänkandet.

Herr Björkman: Herr vice talman! Mine herrar! Jag har endast begärt ordet för att i korthet ange min ställning till frågan. Då jag i fjor icke yttrade mig, hoppas jag att herrarne nu ha så mycket tålmod, att man kan få begagna en eller två minuter.

Jag hade gerna i ett afseende kunnat inskränka mig till att instämma herr Pehr Pehrson i Törneryd, då han sade att man bör be-

handla sina motståndare med aktning. Men i sjelfva saken har jag kommit till ett annat slut än han. Genom hela den förda diskussionen har jag icke kunnat komma till annan åsigt än den jag hade i fjor angående tull på råg. Jag kan icke inse, att det kan lända Sverige i sin helhet till gagn att lägga skatt på detta den fattiges födoämne. Hvad angår arbetarne, så är om dem nu så mycket taladt, att att man nästan kan tro, att de skola få det bra, vare sig tullen går igenom eller icke. Går tullen igenom, så skola de, om man får tro protektionisterna, få mera arbete; och då få de det bra. Går den icke igenom, då ha de det som de ha det.

Jag kommer att rösta afslag på första punkten. Att rösta för de öfriga punkterna kan jag deremot vara villig.

Herr Svensson i Lösen: Det är verkligen djerft att begära ordet återigen så här sent på fjerde dagen, då denna fråga diskuterats, men det har varit så många andra talare, som upptagit kammarens tid länge, så att det torde äfven tillåtas mig att säga några ord.

Bevillningsutskottets ordförande yttrade första dagen, att vi endast vore vid början af en period utaf sjunkande spanmålspris, och statsministern sade, att oaktadt spanmålstullars införande, kan spanmålspriset likväl falla. Dessa båda uttalanden stå i full öfverensstämmelse med min uppfattning, och denna har jag tillkännagifvit vid mitt föregående yttrande i frågan. Jag anser nemligen, att den kris, hvarunder vi nu lefva, är af en helt annan natur än den förutvarande, ty enligt min uppfattning hotar den nuvarande att blifva permanent. Jag tror derför, som jag förut yttrat, att tullarne icke komma att hafva någon stor inverkan på prisen. Detta mitt yttrande har blifvit förvrängdt. Herr Ekman påstod, att jag sagt, att tullarne icke göra något, utan endast vore till att ingifva folket mod och hopp. Herr Waldenström yttrade detsamma och var till och med så artig, att han tackade mig för det handtag, jag gifvit honom. Jag yttrade emellertid, att *hufvudsaken* i att antaga ett nytt tullsysteem, det vore att ingifva dem mod och hopp i dessa pröfningens tider. Jag förundrar, mig öfver att desse båda talare, som hafva till sin lifsupgift att ingifva de nära till förtviflan bragta mod och hopp, kunnat påstå något sådant, ty modet har, det må vara på det andliga eller materiella området, detsamma med sig. Jag protesterar mot, att jag skulle hafva yttrat, att det icke hade *något* annat med sig. Herr Thermænius yttrade, att uttryck blifvit fälda derom, att man icke begrepe hvarom man talade. Jag vill fråga honom, om det endast var protektionister som så talade. Det yttrades af herr Andersson i Nöbbelöf. Han sade, att han kunde vara med om tull på hvete, men icke på råg. En annan talare, herr Sjö, har yttrat i sin motion, att han vill vara med om tull på fläsk och förädlade alster. Jag kan visserligen förstå detta, ty den jord, som finnes inom dessa herrars valkrets, är bland den rikaste jorden i vårt land, och hvetejord nästan allt sammans. Hvad spelar rågtullen der för en rol. Få de der tull på hvete, så äro de nöjda. Jag vill erinra herrarne om, att vi för närvarande icke hafva frihandelssystem. Det är, som herr Hedin sade, långt ifrån så. Vi hafva en tulltaxa, der

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

*Angående
införande af
spannmåts-
tullar.*
(Forts.)

ungefär 350 rubriker draga tull, och 350 äro fria. Den lokala protektionen har deri stuckit in än det ena och än det andra, så att under det jordbruket icke har det ringaste skydd, så hafva dock de andra näringarna det. Skola vi nu hafva tullar, bör det blifva ett system af tullar, annars icke alls.

Jag talade nyss om den tillvitelse, som herr Thermenius gjort, och vill nu fästa mig vid den, som gjordes af herr Hans Andersson mot herr Abraham Rundbäck. Herr Andersson behagade i ganska hvassa ordalag säga, att herr Rundbäck icke begrepe det ringaste af jordbruket. Jag vill med anledning häraf erinra derom, att herr Abraham Rundbäck dock varit folkskoleinspektör i 20 år, och att han under en lång tid rest omkring i ett stort distrikt, der han varit i tillfälle att lära känna och få veta, huru de fattiga hafva det hos sig, och det för så länge sedan, att herr Andersson vid den tiden knappast var född.

Herr Ekman yttrade också i sitt anförande, att kärnan af folket icke vore protektionister. Jag frågar honom: huru vet han det? Bevis torde finnas för motsatsen. När denna uppsättning af kammaren kom hit år 1885, så började strax tullsträfvandena. Hvad fart de då fingo, veta vi, liksom ock att de togo sig yttermera i fjor. Huru det än må gå i år, icke hafva de gått tillbaka. Man har talat om folkmeningen och sagt, att den genom nya val borde gifva sig till känna. Jag tror också, att den kommer att göra det, och det så tydligt, att inga valkorporationer någonsin kunna gifva ett tydligare svar. Vet han icke, att det just är franska traktaten, som hindrar att bereda skydd åt öfriga näringar, som äro i behof af sådant?

Friherre Nordenskiöld frågar, om man kunde tro att de jordbrukare, som icke disponera öfver mera än 20 tunnland jord, kunna sälja någon höstsäd. Jo, så är verkligen förhållandet. För de mindre jordbrukarne i bergs- och skogsbygder finnes det visserligen tillfälle till erhållande af biförtjenster, såsom genom kolning, skogskörslor m. m. Men det är på många ställen, som icke detta återstår, och som exempel härpå kan jag anföra, att i Småland under den senaste tiden icke mindre än åtta masugnar lagts ner. Men för de mindre jordbrukarne nere på slättbygderna, der rakt inga tillfällen till extra arbetsförtjenster finnas, hvarmed skulle de väl betala de förnödenheter, som ingå i lifvets uppehälle, men som de icke kunna hemta ur jorden; hvarmed skulle de betala skatter och onera, om de icke hade någon säd att sälja? Det är för dessa småbrukare, som ha så litet att vara af med, som tull å spannmål skulle betyda mest.

Jag vill icke längre uppehålla kammaren, utan slutar med att ännu en gång yrka bifall till den föredragna punkten.

Herr Persson i Vadensjö: Så väl i detta bevillningsutskottets betänkande som i flera anföranden här i kammaren har man sökt öfvertyga oss frihandelsvänner, att tull å spannmål skulle blifva till nytta för den mindre jordbrukaren. Särskildt har representanten från Öland berättat oss, hurusom flere mindre jordbrukare med anledning af den tryckta ställningen vändt sig till honom med bönen: fräls oss från

detta onda. Jag hemställer till den ärade talaren, huruvida han icke tror, att han möjligen kan vänta samma uppmaning från samma personer, men *mot* bevillningsutskottets tullförslag. Åtminstone har man i det afseendet ett ganska slående exempel att anföra. Strax före riksdagens början höjdes i allmänhet af den mekaniska industriens utöfvare rop mot frihandelsystemet, emedau, som de sade, utländingen öfveröste dem med sina maskiner. Men sedan de fått se innehållet af bevillningsutskottets föreliggande betänkande, hafva de ändrat åsigt; nu ropa de visserligen också: fräls oss ifrån detta onda, men syfta dermed på hvad utskottet föreslår. Nu medgifva de att de reda sig ganska godt och vilja icke hafva någon ändring i systemet. Och samma är nog förhållandet med den mindre jordbrukaren. Finge han rätt klart för sig hvad utskottets förslag egentligen innebär, skulle han helt säkert, derest han tillfrågades om han önskade spanmålstullar svara: »Gud bevare mig derifrån. Jag har så litet att odla, att den ringa skörden går åt till utsäde samt till underhåll af min familj och mitt folk.» Och skulle man läsa upp innehållet af punkt 2 i det föreliggande utlåtandet för våra mindre jordbrukare, och de finge veta att de för den spanmål, de sjelfva odlat, hade att till qvarnegaren erlægga en tull af 1,50 kronor per 100 kilo eller 2 kronor per tunna, skulle de säkert utropa: »fräls oss från detta onda!» — Den ärade talaren från Öland borde derföre, tycker jag, helsa till herr Abraham Rundbäck och bedja honom spara sina böner för dem, som af utskottets förslag tro sig komma att draga fördel.

Vice talmannen undrade huru de jordbrukare, som ville lägga an på ladugårdsskötsel, skulle kunna reda sig. Jag ber då få göra den ärade talaren en motfråga, eller huruvida han verkligen tror att någon jordbrukare kan reda sig, som icke till viss grad åtminstone söker göra sig ladugårdsskötseln till godo? Ty icke lär det gå för sig att år från år endast odla spanmål för att sälja den och sjelf köpa sin gödsel. Om man nemligen icke har någon annan vinst, så har man åtminstone den, att man har gödsel till sin egendom.

Vice talmannen ville som bevis på tullarnes nytta framhålla, att, då jordbruket behöfver mera lefvande arbetskrafter, tullarne skulle draga till det folk från eller åtminstone minska utflyttningen till städerna. Detta torde dock icke blifva fallet, ty ju mer jordbrukarne vänja sig vid att begagna maskiner, dess färre arbetare behöfva de. Och då dessa maskiner i allmänhet tillverkas i städerna, skall då icke befolkningen fortfarande der ökas. Hvarför dessa maskinfabriker förläggas i städerna är ock klart och tydligt. Sådana föredrag, som det herr Odell höll, ha icke vi skåningar någonsin förr hört. Han talade bland annat något om huru det ställer sig på den engelska marknaden. Jag skall bedja honom först sätta sig in i denna sak. Jag har många år handlat med en person i Newcastle, som heter E. Young, och på grund deraf vet jag, att den engelska marknaden är hvad man kallar flau och att efterfrågan på smör för närvarande är ringa, men att komma och tala om att den är stängd är origtigt.

Jag yrkar afslag.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Herr Boström i Bodbyn: Jag har begärt ordet endast för att tillkännagifva, att jag förenar mig med dem, som yrka afslag i den nu föredragna punkten, och jag gör det i den öfvertygelsen, att spannmålstullar icke äro rätta botemedlet mot det betryck, hvaraf landet lider. Mitt yrkande är således afslag.

Herr Friherre Fock: Jag vill endast nämna, att jag kommer att rösta emot den nu föredragna punkten, och hoppas att flere af kammarens ledamöter skola begagna sig af samma tidsbesparande metod.

Herr Smedberg: Jag har begärt ordet för att gifva min åsigt till känna för att den måtte bevaras i protokollet, då det är sista riksdagen jag deltagar i. Jag har i mer än 30 år tillhört dem, som vilja hafva skydd åt de inhemska näringarne och hyser ännu denna åsigt, trots alla de läror, som här blifvit predikade. Det är därför jag vill hafva till protokollet förvaradt, att jag kommer att rösta för bifall till utskottets förslag.

Herr Svenson i Edum: Min ståndpunkt i frågan är visserligen redan känd, emedan jag är bland dem som undertecknat den stora tullmotionen, men då många talare åberopat sig på en mängd tullmötespetitioner, får äfven jag åberopa sådant understöd för min mening. Och då jag kommer att biträda utskottets förslag, får jag tillkännagifva, att jag gör det af ren öfvertygelse, och jag tror det vara i öfverensstämmelse med hela landets nytta och icke endast till fördel för jordbrukarne. Jag yrkar bifall.

Herr Zimdahl: Jag vet mycket väl, att den ställning jag intagit i tullfrågan och det votum jag här kommer att afgifva skola hafva till absolut följd, att jag efter riksdagens slut icke mer skall beträda denna plats, men jag vill icke uppoffra min öfvertygelse, ty jag sätter mitt samvete och min öfvertygelse högre än valkretsens mening. Jag skall anhålla att, med hufvudsakligt instämmande i vice talmannens yttrande, få rösta för bifall utskottets förslag.

Herr Sandwall: För att icke göra mig saker till att uppehålla kammaren vid denna sena timma på dagen och derigenom förorsaka hela kammaren en svältkur, skall jag inskränka mig till att yrka bifall till 1:sta punkten af det föreliggande betänkandet.

Herr Ersson i Arnebo: Herr talman! Sedan jag i förevarande fråga instämt med herr Fredenberg i hans anförande och yrkande om bifall till bevillningsutskottets betänkande, hade jag icke tänkt att derom vidare yttra mig, men då min länskamrat, herr Per Ersson i Vestlandaholm, uti sitt anförande i går afton framhöll, att jordegarne, genom att använda sina jordbruksalster på ladugårdsskötsel och mejerihandtering samt försäljning af produkter deraf, kunde bereda sig så god inkomst, att tullskydd för spannmål icke för dem vore behöflig, så har jag icke kunnat underlåta att deremot inlägga min gensaga. Det är väl

sant, att der jorden är tjenlig för foderodling och goda beten finnas, är ladugårdsskötsel med mejerirörelse fördelaktig; men inom den valkrets, som jag representerar, är jorden i allmänhet af sådan beskaffenhet, att odling af foder icke kan i större utsträckning med fördel bedrivas, emedan under torrare år stor fodermissväxt der är oundviklig, som då måste medföra för dem, som anlagt mejerirörelse, alltför känbara förluster, hvarför också en återgång till större sädesodling, jemväl hötssäd, af flere jordegare måst vidtagas.

Då jag är fullt förvissad, att jordbrukarne inom vårt land behöfva tullskydd för sina produkter i följd af de förhållanden, som genom den under de sista åren oupphörligt växande utländska konkurrensen inträdt, och då detta särskildt för jordbrukare såväl inom min valkrets som inom hela mellersta Sverige är ett lifsvilkor, så yrkar jag bifall till bevillningsutskottets betänkande i förevarande punkt.

Herr Persson i Örkelljunga: Jag skall icke länge upptaga kammarens tid, utan, då så många och tungt vägande skäl blifvit framställda för införande af tullar, inskränka mig till att yrka bifall till nu föreliggande punkt af bevillningsutskottets betänkande.

Herr Bengtsson i Kärrmossen: Jag skall icke heller länge upptaga kammarens tid. Jag har endast velat angifva min ställning i frågan och anhåller få yrka bifall till utskottets betänkande i nu föredragna punkt.

Herr Larsson i Lund: Jag har icke gjort mig känd för att belasta kammarens protokoll med långa och många anföranden och skall icke heller nu göra det; jag ber endast att få till protokollet antecknad, att jag för min del icke ändrat åsigt och att jag därför kommer att rösta för afslag å utskottets föreliggande betänkande.

Herr Lyttkens: Om någon af de talare, som uppträdt sedan herr vice talmannen hade ordet, hade vederlagt ett par punkter i hans anförande, som jag anser vara otillständiga, skulle jag vid denna sena timne visst icke hafva upptagit kammarens tid med något anförande, men nu har jag sett mig nödsakad dertill, enär jag icke vill att det skall stå oemotsagdt i kammarens protokoll, att vid 1887 års riksdag ställningen var sådan, att riksdagsmännen behöfde skydd af polismagten, då de skulle gå till och från sitt arbete.

Jag var närvarande i kammaren, då det bildades kö för erhållande af biljetter till läktaren, och jag har äfven observerat tillståndet på gatorna, men jag har icke kunnat finna, att här rådt något slags osäkerhetstillstånd. Jag har efterhört om någon blifvit på ett eller annat sätt förfördelad och funnit att inga klagomål i sådant afseende förnummits eller att några oordningar egt rum. Om herr vice talmannen möjligen hört något speord utkastat af någon stockholmsgamin, som funnits bland de många hundra nyfikna som varit samlade i trakten kring riksdagshuset, så får han väl icke taga detta så hårdt och allra minst kasta skulden därför på Stockholms arbetare.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

Det var äfven ett annat uttryck i hans anförande, hvaremot jag på det lifligaste protesterar, nemligen att de mindre jordbrukarne skulle vara sådana människoplågåre, att såväl de sjelfva som deras arbetare få streta och arbeta 15—20 timmar om dygnet.

Hvar han fått en sådan erfarenhet ifrån, vet jag verkligen icke, men hvad jag kan försäkra är, att i södra Sverige åtminstone finnas icke några sådana människoplågåre.

Han yttrade vidare att vi borde kunna fordra, att våra embets- och tjänstemän under de nu varande billiga prisen skulle afsäga sig hälften af sina löner. Herr riksbanksfullmäktig och komitéledamot, var så god och föregå med godt exempel!

Något nytt att säga för eller mot tullen å råg har jag ej, emedan här är sagdt allt hvad som i den vägen kan sägas, utan förklarar blott att jag kommer att rösta emot tull å råg.

Herr Gust. Ericsson i Stockholm: Min ställning torde vara herrarne förut väl bekant, men jag kan ej underlåta att tillkännagifva, att jag fått mig från Östra Eneby församling i det protektionistiska Östergötland tillsänd en adress i tullfrågan, och det märkvärdiga är, att i denna församling pluraliteten synes vara frihandelsvänlig och mot skyddstullar. Egendomligt är väl också, att de som underskrifvit adressen icke tillsändt sin egen representant densamma, utan sändt den till en för dem aldeles obekant person. Jag vill icke upptaga kammarens tid med att uppläsa adressen. Det torde vara nog att omnämna, att af de personer, som bevistade mötet, ungefär 100 underskrefvo adressen, men endast 9 reserverade sig.

I afseende å hvad här blifvit sagdt, vill jag i anseende till den framskridna tiden icke alls bemöta motsidans talare, ehuru jag för ändamålet gjort åtskilliga anteckningar.

De, som hafva yttrat sig emot de mindre bemedlade klassernas fördel, hafva så kraftigt och vältaligt bemötts af flere andra och till och med från regeringsbanken, att jag icke anser mig böra upptaga kammarens tid med att yttra mig i samma syfte.

Jag skall endast be att få göra en eriuran, såsom tillägg till hvad af Herr Danielson yttrats. Han sade: "mine herrar, I stån icke här att döma för stunden, utan i skolen döma för framtiden". Ja, mine herrar, I stån icke att döma för edra egna intressen, utan I stån här för att döma i fosterlandets intresse!

Herr Rydin: Jag skulle icke, då ju min ståndpunkt i frågan redan är känd, hafva besvärat kammaren, derest icke sådana beskyllningar blifvit framkastade mot dem, som önska framgång åt bevillningsutskottets betänkande, att jag ansett mig böra yttra ett par ord.

Man har förklarat, att det är i rättvisans namn man fordrar afslag å betänkandet, som skulle vara stridande mot all rättvisa. Hvad som vållar ett sådant uttalande är, att en hvar gör upp för sig hvad han anser riktigt och sätter sin subjektiva åsigt såsom den enda rätta och rättvisa. Jag lägger ingen vikt vid detta; men då jag tillhör den del af kammaren, som önskar bifall till detta förslag, ber jag få fästa

uppmärksamheten derpå, att anledningen dertill att man kan hysa så olika åsigtter är den, att hvarje tull är på samma gång en skatt som en ekonomisk lagstiftningsåtgärd. Man kan icke komma ifrån denna tullens dubbla egenskap. Fäster man sig nu uteslutande vid dess egenskap af skatt, så anser man den orättvis på grund deraf; fäster man sig åter endast vid dess egenskap att vara en näringslagstiftningsåtgärd, så faller densamma under samma klass af lagstiftningsåtgärder som sådana åtgärder i allmänhet, hvilka beröra den enskilda ekonomien. Man har då att noga öfverväga, huru vida de fördelar, som härflyta från spanmålstullar, kunna uppvägas af de olägenheter, som äro förenade med skatten. Det är det fortsatta prisfallet, som går steg för steg framåt och som skall ruinera alla arrendatorer så väl som de, hvilka köpt hemman, det är — säger jag — detta prisfall, som påkallar lagstiftnings uppmärksamhet. Då nu denna tull afser att blott hindra detta prisfall att fortfara, att så att säga gifva några års respit åt landbrukaren för att han må kunna hemta sig och ackommodera sig efter de nya förhållandena, så anser jag sådant i hög grad billigt.

Man har sagt, och med rätta, att vi få lof att rätta oss efter de nya förhållanden, som uppstått genom mängden af på hvarandra följande uppfinningar, genom kommunikationsmedlens oerhörda tillväxt.

Ja, detta är som sagdt fullkomligt rätt, men då dessa nya förhållanden kommit öfver oss så hastigt som nu är fallet, så har man rätt att fordra, att under sådana förhållanden som dessa, hvilka så starkt beröra största delen af svenska folket, man må få hemta andan, att de näringsidkare som lida må vinna tid att reglera sig derefter så att de icke under tiden stupa. Det är dock icke någon småsak, detta prisfall, hvarom jag talat. Med den erfarenhet jag har om spanmålsprisen å Upsala universitets spanmål, har jag mig bekant, att spanmålen fallit med 20 öre hvarje år alltsedan 1883. Priset för en kubikfot spanmål, hälften råg och hälften korn, hade under en tid af 30 år gällt 2:23, 1884 gälde den 2:03, 1885 1,83 och 1886 1,63. Att efter sådana prisfall en jordbrukare är ängslig öfver hvad som komma skall och att man vill understödja åtgärder, som afse att hejda vidare prisfall, det är väl icke alls att undra öfver. Man kan icke vara blind för det lidande, som drabbar landet, om den jordbrukande befolkningen ruineras.

Jag vill fästa uppmärksamheten på ett ytande af en skicklig finansman: "Det går an, har han sagt, med en handelskris, men kommer en jordbrukskris, då beklagar jag vårt land." Sedermera är det en annan sak, hvarpå jag något närmare vill fästa uppmärksamheten, nemligen på det uttalande vi fått höra, att denna tull skulle vara en yttring af socialism. Hvad är väl socialism, mine herrar? Jo, det är ett förnekande af den enskilde eganderätten; och till detta har man påstått att protektionisterna skulle vilja göra sig skyldige. Man har sökt fränkomma denna invändning genom att påstå, att protektionismen skulle vara ett slags statssocialism. Hvad vill statssocialism säga? Det är ett sväfvande begrepp, hvarunder hvarje ingripande från

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

statens sida i den enskilda ekonomien kan hänföras, eller, såsom man sagt, taga från en klass och lägga till en annan. I så fall, mine herrar, skulle hela den ekonomiska lagstiftningen vara en yttring af statssocialism. Alla våra anslag till jernvägar, som främja en viss orts intressen, gynna nemligen denna ort på det öfriga landets bekostnad. Ingen lärer väl emellertid vilja rubricera dessa åtgärder under begreppet statssocialism. Skall det då vara mera statssocialism, detta? Protektionisterna vilja ju tvärtom uppbjuda alla möjliga ansträngningar, för att, om en viss klass lider, söka hålla denna klass uppe, ty så solidariska äro de olika samhällsklasserna med hvar andra, att om en sådan hufvudnäring lider, så lida alla öfriga. Man har förklarat, att protektionismen till följd af sin statssocialistiska natur och den strid som genom deusamma måste uppstå mellan de enskilda intressena, skall inverka förlamande på näringarne. För min del fruktar jag icke något sådant. En sådan strid hafva vi ju redan, ty hvad är väl den utländska konkurrensen annat än en sådan strid mellan enskilda intressen, som verka förlamande på det inhemska näringslivet. Till följd af dessa förhållanden tror jag icke man kan säga, att dessa tullar skola betraktas endast såsom en skatt och icke på samma gång såsom en näringslagstiftningsåtgärd. Hade jag sett någon annan utväg att för framtiden upphjelpa jordbrukets ställning, skulle jag icke röstat för bifall till utskottets förslag; men då jag icke gör det och icke heller sett att regeringen vidtagit någon annan åtgärd i den riktningen än upptagande af nya lån och dylikt, får jag säga, att jag under sådana förhållanden anser mig tryggt kunna bifalla utskottets förslag. Som herrarne alla veta, är jag konservativ af naturen och jag är det äfven i detta fall, emedan jag anser mig böra konservera samhället. Detta gör man i min tanke bättre genom att söka konservera den stora näringsidkande befolkningen mot ruin än att hålla på principer, som ju alltid i tillämpningen få maka åt sig. Det är på dessa skäl som jag, herr talman, yrkar bifall till utskottets förslag.

Herrar *Helander* och *Trybom* instämde med herr Rydin.

Herrar G. Mellin: Då jag i går hade ordet, gjorde jag intet yrkande, emedan jag trodde, att möjligtvis ett medlingsförslag om äsättande af lägre tull å råg skulle af någon talare framställas, hvilket förslag jag önskade och hvilket, om det framstälts, skulle blifvit af mig biträdt. Då emellertid frågan nu ställs på sin spets genom sammanslagningen af alla spanmålsslagen i den nu föredragna punkten af bevillningsutskottets föreliggande betänkande, vill jag, herr talman, på de grunder min vän på jönköpingsbanken, herr Samuel Jonsson, i går anförde, och uti hvilka jag instämmer, rösta för bifall till den ifrågavarande punkten.

Herr Wilh. Carlsson i Stockholm: Min åsigt i den föreliggande frågan torde vara kammaren bekant sedan förra året, då jag litet utförligare redogjorde för densamma; och jag vill nu endast förklara, att hvad som förra året hindrade mig från att rösta för det då före-

liggande förslaget var förhoppningen om, att vi skulle kunna få ett annat system, nemligen differentialsystemet, som möjligen skulle kunna hjälpa saken. Då emellertid denna förhoppning tillintetgjorts, har jag i går genom mitt instämmande med Herr A. P. Danielson tydligen sagt, att jag i år ämvar rösta för bifall till förslaget. Jag ber dock få nämna, att mitt instämmande med Herr A. P. Danielson gälde blott det slut, hvartill han kom, och icke motiveringen därför, ty deri fans åtskilligt, som jag icke kan gilla.

Jag är öfvertygad om, att jag icke någon annan riksdag kommer att deltaga i denna frågas behandling, och jag ber därför att nu få yttra mitt sista ord deri. Jag är icke jordbrukare, jag har icke en torfva, hvarpå jag kan plantera något för egen räkning, och ingen må därför mena, att jag handlar i eget intresse, då jag här yrkar bifall till de föreslagna jordbrukstullarne. Men jag är dels på grund af egen erfarenhet från andra näringsgrenar och dels på grund af hvad jag uppmärksamt lyssnat till från båda sidor lifligt öfvertygad om, att ett för oss alla lämpligt tullskydd är det nödvändigaste vi behöfva för att kunna hjälpa upp våra näringar, vår industri och vårt jordbruk.

Jag skall sluta med att upprepa samma ord som andra talare före mig uttalat: fördyren icke brödet för våra arbetare! Men jag tillägger: *tagen icke bort brödet från våra svenska arbetare* genom att gifva arbete åt utlänningar framför våra inhemska arbetare!

Herr Arnoldson: Min afsigt var att instämma med någon meningsvän. Men jag har icke varit påpasslig. Det har icke skett. Derfor ber jag att få säga några ord för egen del.

Den valkrets, jag representerar, anses vara öfvervägande tullvänlig. Detta skall emellertid icke hindra mig från att ansluta mig till dem, som hysa den förhoppningen, att, derest tullvännerna nu skulle segra med några få rösters öfvervigt, regeringen måtte — och detta ju fullt grundlagsenligt — underlåta att sätta beslutet i verket, innan hon först vädjat till valmännen.

Jag ber derjemte få yrka afslag på hela betänkandet och tror mig göra det i hela landets, i jordbrukets så väl som i de öfriga näringarnes intresse.

Herr Jak. Erikson i Stockholm: Jag skall icke göra mig skyldig till ett upprepande af hvad förut många gånger anförts. Jag inskränker mig sålunda till att gifva till känna, att jag kommer att rösta för afslag å betänkandet.

Herr Andersson i Lund: Jag skall anhålla att få till protokollet antecknad, att jag kommer att rösta emot den nu föredragna punkten i utskottets betänkande.

Herr Jönsson i Mårarp: Då min åsigt i frågan hufvudsakligen öfverensstämmer med den, som hyses af flertalet inom min valkrets, och derjemte är understödd af Kronobergs läns hushållningssällskap,

Angående införande af spannmålstullar.
(Forts.)

Angående
införande af
spanmäls-
tullar.
(Forts.)

få de dela ansvaret med mig, då jag vid den blifvande voteringen kommer att rösta för utskottets förslag.

Herr And. Hansson i Solberga: Jag vill endast hafva till protokollet antecknadt, att jag kommer att rösta för afslag å utskottets betänkande i denna punkt.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Jag begärde ordet endast med anledning af hvad herr Lyttkens yttrade för att bemöta mig i ett par punkter. Och jag ber då få fästa uppmärksamheten uppå, att han dervidlag hade konstruerat ett angrepp mot mig för något, som jag alls icke hade sagt. Jag hade nemligen aldrig lagt Stockholms hederliga arbetare till last hvad han sade, utan tvärtom yttrade jag, att jag var fullt viss om, att desse lika högt som hvarje annan hederlig medborgare ogilla och beklaga, att någon förgår sig ända derhän, att de förolämpa riksdagsmän, vare sig på deras väg till och ifrån riksdagen eller eljest.

Icke heller har jag sagt, att de större jordbrukarne plågade sina arbetare med att arbeta 15 till 20 timmar om dygnet, utan yttrade jag, att de mindre jordbrukarne skulle gerna sjeliva arbeta, vore det ock 15 till 18 timmar dagligen, om de blott derigenom kunde bibehålla sin torfva. Således: det klandervärda, som herr Lyttkens lade mig till last, hade jag ej sagt. Herr Sjöbergs angrepp skall trån min sida få stå obesvarade, enär jag ej anser dem tariffva något svar.

Herr J. F. Carlsson: Jag ber att få till protokollet antecknadt, att jag ämnar rösta för bifall till den föredragna punkten.

Herr Lyttkens: Jag ber blott att få uppläsa den stenografiska uppteckningen af början utaf herr vice talmannens anförande. Den lyder sålunda: "Innan jag inlåter mig vidare i ämnet ber jag få säga ett ord om den våldsamma agitation, som i denna fråga försiggått, en agitation, som redan burit den frukten, att riksdagsmännen numera, då de gå till och från riksdagen, behöfva polisskydd".

Herr Andersson i Kuarrevik: Jag har begärt ordet endast för att få till protokollet antecknadt, att jag kommer att med min röst biträda utskottets förslag.

Herr Jonsson i Vansäter: Med anledning deraf att, såsom sakerna för närvarande stå, frågan nu skall afgöras och det icke kan blifva fråga om något uppskof härmed, så får jag endast gifva till känna att jag ämnar rösta för afslag å den föredragna punkten.

Herr Petersson i Ugglekull: Äfven jag har begärt ordet för att få till protokollet antecknadt, att jag icke kan biträda utskottets hemställan i denna punkt, utan kommer att rösta för afslag å densamma.

Herr Pettersson i Alfvesta: För min del åter ämnar jag rösta för bifall till hvad utskottet föreslagit.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. Med förklarande att, jemlikt kammarens redan i fråga om föredragningsättet fattade beslut och i enlighet med under öfverläggningen framställda yrkanden, proposition först komme att framställas i fråga om den af utskottet föreslagna tull å råg, omalen, och derefter särskilda propositioner göras rörande tull å hvart och ett af de i förevarande punkt omförmälda sädeslag, gaf herr talmannen till en början proposition på dels bifall till utskottets hemställan i fråga om tull å *omalen råg* och dels på afslag å samma hemställan i denna del; och förklarade herr talmannen sig anse den förre propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet i 1:sta punkten af betänkandet n:o 1 hemställt i fråga om tull på omalen råg, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, är utskottets hemställan i nämnda del af kammaren afslagen.

Vid rösternas sammanräknande befans, att af kammarens ledamöter 111 röstat ja och 101 nej; och hade kammaren alltså beslutat åsätta artikeln omalen råg den af utskottet föreslagna tull af 2 kronor för 100 kilogram.

Emot detta beslut anmäldes reservationer af herrar friherre *Stackelberg*, *Söderblom* och *Arhusiander*.

Herr Anders Persson i Mörarp erhöi på begäran ordet och yttrade: Då jag icke deltagit i den diskussion, som nu afslutats, anhåller jag att få anmäla min reservation mot det nu af kammaren fattade beslutet. På samma gång skall jag tillåta mig uttala den förhoppningen, att mina gamla vänner inom landtmannapartiet, som nu understödt de politici inom andra partier, hvilka länge arbetat på den nuvarande ministèrens fall, icke måtte blifva svikna i sin förhoppning om framtida understöd af sina nya vänner, företrädesvis då det gäller att rättvist fördela skattebördorna.

Häruti instämde herr *Aug. Persson* i Rinna.

Herr Johansson i Noraskog anförde: Då jag icke deltagit i diskussionen angående detta betänkande, ber jag härmed få inlägga en kraftig protest mot det nu fattade beslutet.

Jemväl i fråga om tull å *hvete, korn, majs, ärter* och *bönor* samt *alla öfriga slag utom hafre och vicker*, blef, efter af herr talmannen gifna särskilda propositioner, utskottets hemställda bifallen.

§ 3.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr *And. Persson* under 10 dagar från och med den 5 dennes
och „ *E. V. Wretlind* „ 5 „ „ „ „ 5 „

Härefter åtskildes Kammarens ledamöter klockan $\frac{1}{2}$ 5 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Lördagen den 5 Mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 26 nästlidne februari.

§ 2.

Föredrogos och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

N:o 9, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar; och

N:o 10, angående beviljande af statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående villkoren för sådana statsbidrag, äfvensom odlingslåns, åtnjutande.

§ 3.

Herr talmannen tillkännagaf, att han från hans excellens herr statsministern fått mottaga en skrivelse af följande innehåll:

Till talmannen i Riksdagens Andra Kammare herr grosshandlaren m. m. O. Wijk.

Att Kongl. Maj:t genom nådigt bref af nästlidne gårdag behagat

kalla Riksdagens samlige ledamöter att denna dag klockan tre (3) eftermiddagen infinna sig på rikssalen för att der mottaga ett sådant meddelande från Kongl. Maj:t, som i § 36 riksdagsordningen omförmäles, har jag äran härmed tillkännagifva.

Stockholm den 5 Mars 1887.

O. R. Themptander.

Efter uppläsande häraf hemstälde herr talmannen, att, då med afseende å innehållet af ofvanintagna skrifvelse det syntes ändamålslost att kammaren till behandling företoge de ärenden, som funnes upptagna å föredragningslistan för dagens sammanträde, kammaren måtte besluta att nu åtskiljas för att åter sammanträda till fortsatt plenum kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Denna herr talmannens hemställan bifölls, i följd hvaraf kammarens ledamöter nu åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 12 f. m.

§ 4.

Efter det kammaren, i enlighet med dess i nästföregående § anecknade beslut, åter sammanträdte kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m., upplästes till en början och godkändes riksdagens kanslis förslag

dels till följande §§ i riksdagsbeslutet, nemligen:

N:o 3, angående jemkning af den på hemman på landet hvilande inqvarteringsböroda under fredstid;

N:o 4, angående ändrad lydelse af 17 kap. 12 § handelsbalken; och

N:o 5, angående statsregleringen; *samt dels* till

1:o) ingressen och

2:o) slutmeningen i nämnda riksdagsbeslut.

§ 5.

Herr Sjöberg i Stockholm erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman, mina herrar! När vi nu så här oförmodadt skola åtskiljas, torde det vara nödvändigt att vi, såsom förut varit vanligt, besluta om huru det skall tillgå med justeringen af de återstående ojusterade protokollen. Då emellertid efter riksdagens upplösning och utfärdande af befallning om nya val, någon Andra Kammare icke tills vidare lärer finnas, torde det icke vara lämpligt att besluta något annat än att åt de ledamöter af riksbankens och riksgäldskontorets styrelser, hvilka tillika äro ledamöter af denna ännu varande kammare, lemnas i uppdrag att justera de hos kammaren förda protokoll, hvilka ännu icke kunnat till justering uppläsas; och jag tillåter mig därför att derom göra framställning.

Till den af herr Sjöberg sålunda gjorda framställning lemnade kammaren sitt bifall.

§ 6.

Kammarens ledamöter, som af Kongl. Maj:t blifvit kallade att denna dag kl. 3 e. m. infinna sig å rikssalen för att der mottaga ett sådant meddelande från Kongl. Maj:t, som i § 36 riksdagsordningen omförmäles, begåfvo sig nu till rikssalen, hvarest hans excellens herr statsministern, enligt dertill erhållet nådigt förordnande, uppläste följande Kongl. Maj:ts nådiga meddelande till Riksdagen angående riksdagens upplösning:

Gode herrar och svenske män! Då jag uti den hos eder behandlade, i landets beskattningsförhållanden och näringslif djupt ingripande frågan om öfvergång till annat tullsystem än det nu rådande funnit mig af min konungsliga pligt manad lemna nationen tillfälle att genom nya val till Andra Kammaren uttala sin mening,

har jag, efter statsrådets hörande, funnit godt att, jemlikt § 36 riksdagsordningen, med upplösande af Riksdagen förordna om nya val i hela riket till Riksdagens Andra Kammare;

varande nådigt bref af mig utfärdadt, hvarigenom Riksdagen kallas att å nyo sammanträda måndagen den 2 nästkommande maj.

Jag förblifver eder gode herrar och svenske män med all kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

Efter återkomsten från rikssalen tog herr talmannen afsked af kammarens ledamöter i följande ordalag:

Mine herrar af Andra Kammaren! Jag ber att få till eder frambara uttrycken af ett lika enkelt men hjertligt tack för all den välvilja och förtroende, som under det nu afslutade gemensamma arbetet kommit mig till del, och tillåter mig i detta afskedets ögonblick sammanfatta alla våra bästa önskningsar i ett varmt och upprigtigt: Gud bevara Konung och fädernesland!

Härpå svarade herr friherre Föck:

Herr grosshandlare! Huru blandade de känslor än må vara, hvarmed vi denna gång, efter vår korta samvaro, åtskiljas, är det dock i ett hänseende, hvori, jag är förvissad derom, dessa känslor äro fullt eniga, och det är i vår, eder herr grosshandlare, egnade vördnad, högaktning och tillgifvenhet, de naturliga frukterna af det lugn och den oveld hvarmed I nu, såsom vid föregående riksdagar ledt Andra Kammarens förhandlingar; och vi veta att högt skatta det hägn, som derigenom bevarats åt fri yttranderätt.

Vi hembäre eder härför våra varma, hjertliga tacksägelse och anhålla att få vara inneslutna i eder vänliga hägkomst.

Herr talmannen och kammarens ledamöter utbytte härefter afskedshelsingar och åtskildes.

In fidem
A. E. J. Johansson.

Lördagen den 12 Mars.

Kl. 2 e. m.

För att justera de protokoll, hvilka, då Riksdagen af Kongl. Maj:t upplöstes, ännu återstode ojusterade, hade, jemlikt kammarens vid sammanträde den 5 innevarande mars derom fattade beslut, de bland kammarens ledamöter, hvilka tillika vore fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, blifvit anmodade att denna dag sammanträda i kammarens kanslirum; och hade för nu angifna ändamål tillstädeskommit:

Herr Friherre *A. H. E. Fock*,
„ *L. O. Larsson*, och
„ *J. Johansson* i Noraskog.

Sedan protokollen för kammarens sammanträden den 28 nästlidne februari samt den 1, 2, 3 och 5 innevarande mars upplästes, blefvo samma protokoll af de tillstädesvarande godkända; hvarefter sammanträdet upplöstes.

In fidem
A. E. J. Johansson.